



Rapport

Datum: 2016-06-30
Diarienumr: SSM2016-1358
Dokumentnr: 16-1963

Remissammanställning strålskyddsdirektivet

Inledning

Den 5 december 2013 antog Europeiska unionens råd direktiv 2013/59/Euratom om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd mot de faror som uppstår till följd av exponering för joniserande strålning, och om upphävande av direktiven 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom och 2003/122/Euratom (strålskyddsdirektivet). Regeringen gav Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) i uppdrag att utreda vilka författningsändringar på lag-, förordnings- och föreskriftsnivå som är nödvändiga för Sveriges genomförande av rådets direktiv. Regeringen gav också SSM i uppdrag att remittera sina förslag till myndigheter och organisationer som kan bli berörda av förslagen samt att till regeringen redovisa en sammanställning av remissinstansernas synpunkter. I redovisningen till regeringen ska SSM även bemöta synpunkterna från remissinstanserna och tydliggöra vilka synpunkter som myndigheten anser motiverar en justering av författningsförslagen. SSM ska redovisa uppdraget till regeringen den 30 juni 2016.

Strålskyddsdirektivet är betydligt mer omfattande än tidigare direktiv på strålskyddsområdet. Bestämmelser som tidigare funnits med i andra direktiv på strålskyddsområdet har samordnats och inkluderats i strålskyddsdirektivet. Strålskyddsdirektivet tar även upp områden som tidigare inte har varit föremål för reglering inom Euratom, men där faror för människors hälsa kan uppstå om dosgränserna för joniserande strålning överskrids. SSM konstaterade i ett tidigt skede att det inte var möjligt, med hänsyn till såväl strålskyddsdirektivets nya struktur som dess omfattning, att genomföra direktivet i 1988 års strålskyddslag. Detta är anledningen till att SSM föreslår att en helt ny lag och förordning om strålskydd med ett bredare tillämpningsområde införs, som ersätter 1988 års strålskyddslag och strålskyddsförordning. En utgångspunkt för SSM:s förslag har varit att samla principiella bestämmelser på strålskyddsområdet i lag och förordning. Tidigare har denna typ av bestämmelser reglerats i föreskrifter. I förslaget lämnas korshänvisningar mellan strålskyddsdirektivet, den nya lagen om strålskydd och andra författningar på området.

Förslaget till genomförande har remitterats till 160 instanser. Svar har inkommit från 103 av dessa.

Strålsäkerhetsmyndigheten

Swedish Radiation Safety Authority

SE-171 16 Stockholm

Tel: +46 8 799 40 00

E-post: registrator@ssm.se

Solna strandväg 96

Fax: +46 8 799 40 10

Webb: stralsakerhetsmyndigheten.se

*Tillstyrker utan synpunkter (17 remissinstanser)*

Av de som svarat har Folkhälsomyndigheten, Försvarets materielverk (FMV), Kungälv kommun, Kärnavfallsrådet, Livsmedelsverket, Lunds universitet, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen Skåne, Nordanstigs kommun, Landstinget i Hallands län (Region Halland), Östergötlands läns landsting (Region Östergötland), Regionala etikprövningsnämnden i Uppsala, Statens veterinärmedicinska anstalt, Sveriges byggindustrier, Sveriges Tandläkarförbund, Totalförsvarets forskningsintuition (FOI) och Transportstyrelsen framfört att de tillstyrker förslaget eller de delar av förslaget som de anser berör den egna verksamheten, utan några ytterligare synpunkter eller invändningar på förslagen.

Tillstyrker med synpunkter (28 remissinstanser)

Av de som svarat har Försvarmakten, Förvaltningsrätten i Göteborg, Göteborgs kommun, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Kammarrätten i Sundsvall, Konsumentverket, Kungliga Tekniska högskolan (KTH), Landstinget Dalarna, Läkemiddelsverket, Läkemiddelsindustriföreningen (LIF), Malmö kommun, Nacka tingsrätt (Mark- och miljödomstolen), Oskarshamns kommun, Privattandläkarna, Solna kommun, Stockholms kommun (Stockholm stad), Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, Svensk Betong, Sveriges Bergmaterialindustri, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Sveriges kärntekniska sällskap, Torsby kommun, Tullverket, Uniper (Sydkraft Nuclear Power AB), Uppsala kommun, Trollhättans kommun (Trollhättans stad) och Vetenskapsrådet framfört att de tillstyrker förslaget eller de delar av förslaget som de anser berör den egna verksamheten, men med synpunkter på förslagen.

Med synpunkter tillstyrker och avstyrker delar av förslaget (8 remissinstanser)

Av de som svarat har Boverket, Centrala Etikprövningsnämnden, Karolinska Institutet, Regionala etikprövningsnämnden i Lund, Socialstyrelsen, Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB), Sveriges hudterapeuters riksorganisation (SHR), Landstinget i Skåne län (Region Skåne) och Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) framfört att de med synpunkter tillstyrker vissa delar av förslaget och avstyrker andra delar av förslaget.

Synpunkter utan ställningstagande (18 remissinstanser)

Av de som svarat har Barsebäck Kraft AB, Domstolsverket, Dragon Mining, European Spallation Source ERIC (ESS), Forsmarks kraftgrupp AB, Göteborgs universitet, Generalläkaren, Jordbruksverket, Post- och telestyrelsen (PTS), Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), Svensk Energi, Svensk förening för röntgenjuksköterskor, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Universitetskanslersämbetet (UKÄ), Westinghouse Electric Sweden AB och Vårdförbundet framfört synpunkter men har inte tydligt tagit ställning till förslagen.

Svar utan ställningstagande (16 remissinstanser)

Av de som svarat har Affärsverket Svenska Kraftnät, Elsäkerhetsverket, Kammarkollegiet, Konkurrensverket, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Naturvårdsverket, Riksgälden, Ringhals AB, Sjukhusfysikerförbundet, Statskontoret, Stockholms Universitet, Studsvik Nuclear, Vattenfall AB, Ånge kommun och Östersunds kommun framfört att de inte har några synpunkter på förslaget.

Avstyrker (9 remissinstanser)



Av de som svarat har Näringslivets regelnämnd, Regelrådet, Regionala etikprövningsnämnden i Linköping, Räddningstjänsten Syd, Statens geotekniska institut (SGI), SveMin, Svensk Solarieförening, Vadstena kommun och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) framfört att de avstyrker förslagen. Strålsäkerhetsmyndigheten har haft en fortsatt dialog med MSB angående myndighetens remissvar.

Avstår från att yttra sig (6 remissinstanser)

Av de som svarat har Alvesta kommun, Arbetsgivarverket, Karlskrona kommun, Mjölby kommun, Riksrevisionen och Umeå kommun framfört att man inte har några synpunkter eller invändningar på förslagen.

De remissvar som presenteras i denna sammanställning är ett sammanfattande urval av de remissvar som inkommit till Strålsäkerhetsmyndigheten. De remissvar som innehåller synpunkter gällande korrektur och synpunkter av mer språklig karaktär har hanterats direkt av Strålsäkerhetsmyndigheten i det reviderade förslaget och omfattas därför inte av denna sammanställning. Vidare har sådana remissvar som omfattar synpunkter som avser Strålsäkerhetsmyndighetens föreskriftsarbete inkluderats i remissammanställningen enbart när de bedömts vara av intresse för lag- och förordningsförslagen. De synpunkter som återges i denna remissammanställning har även i vissa fall kortats ned för att begränsa antal sidor i sammanställningen. Remissvaren i sin helhet finns tillgängliga hos SSM, ärende-/diarienummer SSM2014-1921.

Remissvaren som presenteras i denna rapport följer i huvudsak kapitelindelningen i den remitterade rapporten. Remissvaren återges inte i någon särskild inbördes ordning.



INLEDNING	1
ALLMÄNNA SYNPUNKTER	5
KONSEKVENSANALYSEN	12
FÖRSLAG TILL ÄNDRINGAR I STRÅLSKYDDSLAGLAGEN	15
1 KAP. INLEDANDE BESTÄMMELSER	15
2 KAP. ALLMÄNNA PRINCIPER FÖR STRÅLSKYDDET	21
3 KAP. DOSGRÄNSER	27
4 KAP. ALLMÄNNA SKYLDIGHETER	28
5 KAP. TILLSTÅND, ANMÄLAN OCH RAPPORTERING	32
6 KAP. EXPONERING AV ARBETSTAGARE	35
7 KAP. ÖVRIG EXPONERING AV ALLMÄNHETEN	37
8 KAP. FÖRBUD	45
9 KAP. TILLSYN M.M.	45
10 KAP. ANSVARSBESTÄMMELSER M.M.	49
FÖRSLAG TILL FÖRORDNING OM STRÅLSKYDD	50
2 KAP. UNDANTAG FRÅN LAGEN (20XX:YY) OM STRÅLSKYDD M.M.	50
3 KAP. DOSRESTRIKTIONER OCH REFERENSNIVÅER M.M.	52
4 KAP. DOSGRÄNSER	56
5 KAP. ALLMÄNNA SKYLDIGHETER	56
6 KAP. TILLSTÅND OCH ANMÄLAN	57
7 KAP. EXPONERING AV ARBETSTAGARE	58
8 KAP. ÖVRIG EXPONERING AV ALLMÄNHETEN	58
9 KAP. FÖRBUD	58
10 KAP. TILLSYN M.M.	58
11 KAP. ANSVARSBESTÄMMELSER OCH ÖVERKLAGANDE	58
12 KAP. VERKSTÄLLIGHETS FÖRESKRIFTER	58
FÖRSLAG TILL ÄNDRINGAR I ÖVRIGA FÖRFATTNINGAR	59
FÖRSLAG TILL LAG OM ÄNDRING I PATIENTSÄKERHETSLAGEN (2010:659)	59
FÖRSLAG TILL LAG OM ÄNDRING I PLAN- OCH BYGGLAGEN (2010:900)	62
FÖRSLAG TILL FÖRORDNING OM ÄNDRING I HÖGSKOLEFÖRORDNINGEN (1993:100)	64
FÖRSLAG TILL FÖRORDNING OM ÄNDRING I FÖRORDNING (2003:789) OM SKYDD MOT OLYCKOR	66
FÖRSLAG TILL ÄNDRING I FÖRORDNINGEN (2008:452) MED INSTRUKTION FÖR STRÅLSÄKERHETS MYNDIGHETEN	67

Allmänna synpunkter

Malmö kommun: Malmö kommun (Malmö stad) framför att de är positiv till föreslagen reglering genom införande av strålskyddsdirektivet 2013/59/Euratom i en helt ny strålskyddslag och förordning, med bredare tillämpningsområde och som ersättning av en delvis föråldrad lagstiftning. Malmö stad är också positiv till att även icke-joniserande strålning behandlas, även om detta ligger utanför direktivet.

Malmö stad tillstyrker att 2 kap. miljöbalken ska tillämpas vid prövning av ärenden och vid tillsyn enligt den nya strålskyddslagen innebärande omvänd bevisbörda (1 §). Med nuvarande utformning av bestämmelsen kan det dock bli otydligt i vilken utsträckning 2 kap. miljöbalken ska följas av verksamhetsutövaren i den dagliga verksamheten, eftersom det bara anges att reglerna är tillämpliga vid prövning och tillsyn. Det är också otydligt i vilken mån kunskapskravet (2 §), försiktighetsprincipen (3 §), rimlighetsavvägningen (7 §), ansvar för skadad miljö (8 §) och övriga bestämmelser ska tillämpas. Detta särskilt som det delvis sker preciseringar i andra bestämmelser i den föreslagna nya lagen, bl.a. i 4 kap. 1 § första punkten som är en upprepning av försiktighetsprincipen (dock utan att ange begränsningar eller kravet på bästa möjliga teknik), och flera bestämmelser om avveckling i 5 kap.

Malmö stad anser vidare att tydligare övergångsbestämmelser behövs, bl. a för att förelägganden och andra beslut som är meddelade med stöd av nu gällande strålskyddslagen ska anses meddelade enligt den nya lagen.

Konsumentverket: Konsumentverket föreslår att Strålsäkerhetsmyndigheten i den kommande strålskyddslagen ges befogenheter att ingripa mot farliga produkter som förs in från tredje land, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 och att Strålsäkerhetsmyndigheten ska omfattas av 11 kap. 6 § tullagen.

Sveriges kärntekniska sällskap: Sveriges kärntekniska sällskap (SKS) noterar att förslaget frångår de vedertagna benämningarna på de tre exponeringssituationerna: planerad exponering, befintlig exponeringssituation och exponering i nödsituation. Strålsäkerhetsmyndigheten har valt att benämna dessa exponeringssituationer planerad verksamhet, annan verksamhet i vilken joniserande strålning kan förekomma och radiologisk nödsituation. Dessutom har Strålsäkerhetsmyndigheten valt att i 2 kap. 9 § lägga till en exponeringssituation som följer av en radiologisk nödsituation. I likhet med övriga områden kopplat till strålsäkerhet finns det säkerhetsmässiga och kommunikationsmässiga fördelar med att bibehålla de begrepp, och innebörd hos dessa, som används internationellt och, i detta fall, i direktivet specifikt.

SKS anser vidare att det en generell referensnivå (alt. band av referensnivåer) för befintliga exponeringssituationer. Istället anges referensnivåer för två specifika befintliga exponeringssituationer (radon och byggnadsmaterial, 2 kap. 10-11 §§). Andra tänkbara exponeringssituationer inom ramen för befintlig exponeringssituation täcks därmed inte alls. För radon anges referensnivån i enheten Bq/m³, vilket också är kravställt i direktivet. Det är dock svårt för en lagtolkare att förstå sambandet mellan sönderfallstäthet och effektiv dos. Därför bör lagstiftaren ta ett riskkommunikationsansvar och även ange en kompletterande referensnivå för radon uttryckt som årlig effektiv dos i mSv.

SKS noterar att exponering av passagerare under flygning eller i rymden inte omfattas av lagförslaget. Just flygning utgör dock en av de främsta källorna till effektiv dos till befolkningen och att helt bortse från detta är förvånande. Som minsta åtgärd kan man tänka sig att ålägga flygbolagen ett informationsansvar om effektiv dos så att varje resenär själv kan göra ett riskinformerat ställningstagande till storleken av den förväntade exponeringen orsakad av den kommande flygresan. På sikt kan inte heller rymdturism, inom vilket exponeringen kommer vara accentuerad, uteslutas.

SKS noterar att lagförslaget innehåller dosrestriktioner och referensnivåer som skall användas som optimeringsverktyg. Dessa värden är inte skarpa värden, gränsvärden, utan endast avsedda för planering. SKS ifrågasätter att dessa värden anges i lagen då de därmed ger sken av att vara just gränsvärden, inte minst för den lagtolkare som inte är väl insatt i ICRP:s begrepp. SKS anser därför att dosrestriktioner och referensnivåer platsar bättre i en föreskrift.

Mark och miljödomstolen, Nacka Tingsrätt: Mark och miljödomstolen, Nacka Tingsrätt framför att såväl formuleringar som struktur och rubriksättning kan behöva ses över. Det kan t.ex. vara svårt att se varför underrubriker och paragrafer som handlar om dosrestriktioner och dosgränser m.m. ligger under två olika kapitel. Att underrubrik och bestämmelser om bemyndiganden ligger under 2 kap. om allmänna principer kan också ifrågasättas. Domstolen har vidare noterat att det i definitionen av dosgräns i 1 kap. 9 § lagen om strålskydd används ordet ”ska”. I andra bestämmelser om dosgränser används ordet ”får”.

Mark- och miljööverdomstolen, Svea hovrätt: Mark- och miljööverdomstolen, Svea hovrätt konstaterar att lagförslaget kommer till skillnad från tidigare strålskyddslag innehålla bestämmelser om radon dels genom att ett referensvärde anges i lagen (2 kap. 10 §), dels genom bestämmelserna om skyldighet att vidta åtgärder i vissa fall (7 kap. 5 och 6 §§). En liknande reglering, dock utan att specifikt ange frågan om radon, finns idag i 9 kap. 9 § miljöbalken. Förelägganden enligt 9 kap. 9 § miljöbalken meddelas idag bl.a. för att utreda förekomst av och åtgärda olägenheter på grund av radon. Det är den kommunala nämnden som har tillsynsansvaret såväl enligt miljöbalken som, i vissa fall, vid tillämpningen av de nya bestämmelserna. Det kan därför uppstå oklarheter kring vilken lag nämndernas beslut om föreläggande vad gäller radon framöver får anses grunda sig på. Detta har betydelse för vilka överklagandebestämmelser som blir tillämpliga och också om föreläggandet blir straffsanktionerat. De nya bestämmelserna innebär såvitt Mark- och miljööverdomstolen kan bedöma, att förelägganden med anledning av radon, som hittills har meddelats med stöd av miljöbalken, nu kommer att få anses ha meddelats med stöd av den nya strålskyddslagen, som är att betrakta som speciallag i förhållande till miljöbalkens allmänna bestämmelse. Denna förändring bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Utifrån det som framfördes ovan och med beaktande av att frågor om radon vid bostadsbyggande prövas av mark- och miljödomstolarna, finns det även i denna fråga anledning att fundera över om detta är den mest lämpliga ordningen eller om istället mark- och miljödomstolarna fortsatt ska pröva förelägganden vad gäller radon. I vart fall krävs enligt Mark- och miljööverdomstolen ett förtydligande tillägg till 9 kap. 9 § miljöbalken som anger att olägenheter med radon ska prövas enligt strålskyddslagen.

Mark- och miljööverdomstolen, Svea hovrätt, konstaterar vidare att enligt förslaget ska hänsynsreglerna i miljöbalken tillämpas vid prövning av ärenden och vid tillsyn enligt den nya lagen. Eftersom beslut enligt lagen i enskilda fall, med vissa undantag, överklagas till allmän förvaltningsdomstol, innebär förslaget således att hänsynsreglerna i miljöbalken kommer att tillämpas och tolkas av både mark- och miljödomstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Enligt Mark- och miljööverdomstolens mening skulle det vara ändamålsenligt att begränsa antalet domstolsslag som ska tillämpa och tolka hänsynsreglerna. Frågan bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet och det finns skäl att överväga möjligheten att beslut enligt den föreslagna lagen istället ska prövas av mark- och miljödomstolarna.

Göteborgs universitet: Göteborgs universitet är kritiska till att dosrestriktioner, dosgränser och referensnivåer införs i lagen och tror att en chef eller anställd som vill informera sig om regler i första hand tittar i föreskrifter och att de därmed, med de nya förslagen, kan komma att missa dosgränserna och annan viktig information som regler för

gravida. Göteborgs universitet är även oroliga att den nya strålskyddslagen och arbetsmiljöreglerna kan komma att motverka varandra och försvåra arbetet inom universitetet. Göteborgs universitet framför vidare att de anser att lagen inte bör börja gälla förrän de nya föreskrifterna som Strålsäkerhetsmyndigheten håller på att utveckla är klara.

Studsvik Nuclear AB: Studsvik Nuclear AB anser att de nya delarna av lagförslaget påminner stilistiskt och innehållsmässigt om en föreskrift. Studsvik Nuclear AB konstaterar att lagförslaget är delvis mycket detaljerat, t.ex. avseende dosgränser, och tycker därför att dessa delar av innehållet med fördel skulle regleras i föreskrift.

Vattenfall AB: Vattenfall AB (Vattenfall) konstaterar att den utredning som bilagts lagförslaget är utmärkt skriven och har utgjort ett stort stöd vid granskningen av lagförslaget. I vissa fall är lagtexten något kortfattat formulerad och Vattenfall anser därför att en del av den tydlighet som finns i utredningstexten skulle kunna ta plats i lagförslaget självt.

Vattenfall konstaterar också att tydligheten i förslaget om ny strålskyddslag skulle gynnas starkt om de benämningar för de tre exponeringssituationerna som används internationellt och i direktivet behålls. I synnerhet gäller detta exponeringssituationen befintlig exponeringssituation som i förslaget benämns annan verksamhet i vilken joniserande strålning kan förekomma. Denna exponeringssituation saknar definition i lagförslaget, trots att den används, och uttolkaren är därför hänvisad till författningsunderlagstexten i avsnitt 5.2.4 om begreppet ”annan verksamhet i vilken joniserande strålning kan förekomma”. I detta avsnitt finns tyvärr en olycklig skrivning som antyder att denna exponeringssituation endast gäller arbetstagare (d.v.s. inte allmänhet eller miljö). Tolkningen av lagförslaget blir då att 2 kap. 10-11 §§ om referensnivåer för radon och gammastrålning från byggmaterial endast gäller arbetsplatser och inte allmänhet, vilket inte torde vara avsikten.

Vattenfall noterar vidare att lagförslaget 2 kap. 9§ och författningsunderlagstexten avsnitt 5.3.4 behandlar ”exponeringssituation som följer av en radiologisk nödsituation”. Även denna exponeringssituation saknar definition i lagförslaget. Enligt ICRP innefattas exponeringssituationen efter en radiologisk nödsituation i begreppet befintlig bestrålningssituation, vilket skulle vara att föredra även för svensk lagstiftning.

Vattenfall noterar även att det i författningsunderlagstexten avsnitt 5.3.4 anges att referensnivåer för exponeringssituationer som följer av en radiologisk olycka inte bör anges i strålskyddslagen utan i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor eller i lämplig föreskrift. Vattenfall håller med om att det är en bra lösning, men anser dock att det principiellt inte är lämpligt att ange optimeringsverktyg (referensnivåer och dosrestriktioner) i lag utan att optimeringsverktyg platsar bättre i föreskrifter. Vattenfall anser att det möjligen i lagen skulle kunna vara lämpligt att ange generella krav på att referensnivåer och dosrestriktioner skall tillämpas, men att numeriska värdena undviks.

Slutligen konstaterar Vattenfall att 2 kap. och 3 kap. rörande vilken exponeringssituation som de olika dosgränserna, dosrestriktionerna etc. avser, är svårtolkade för en oinvigd läsare. För att förstå dessa kapitel måste man vara väl bekant med de begrepp som behandlas. Lagtexten skulle kunna göras enklare om det för varje begrepp förtydligades vilken exponeringssituation som gäller.

Miljövänner för kärnkraft: Miljövänner för kärnkraft (MFK) noterar att man genom förslaget avser att skapa en lagstiftning som reglerar såväl joniserande, icke joniserande och radiofrekvent strålning liksom också ultraljud, vilket MFK ställer sig positiva till. MFK anser dock att man även borde ha inkluderat andra typer av vågrörelser såsom hörbart ljud och infraljud, samt även andra potentiellt farliga miljöfaktorer. MFK anser att

särställningen för strålning är olycklig. MFK förespråkar att det skapas en lag som reglerar alla, potentiellt farliga, miljöfaktorer.

Vidare konstaterar MFK att bakgrundsbeskrivningen i Strålsäkerhetsmyndighetens rapport är helt nödvändig för att förstå förslaget.

MFK saknar en vidare jämförelse med risker förknippade med andra miljöfaktorer än just strålning. MFK anser att en sådan jämförelse behövs för att perspektivet på strålskyddet ska bli rimligt i förhållande till skyddet mot andra miljöföroreningar såsom ljud (buller), kemiska föroreningar, mm. MFK anser även att beskrivningarna av skador från strålning borde innehålla en jämförelse med skador från andra miljöfaktorer, t.ex. kemiska föroreningar som tungmetaller.

MFK anser vidare att LNT-begreppet och LNT-hypotesen, som beskrivs i rapporten kan missförstås och därför bör förtydligas.

Forsmarks Kraftgrupp AB: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) framför att de gärna skulle se att begreppet ”strålsäkerhet” används i stället för de separata begreppen ”strålskydd” och ”säkerhet”. Detta eftersom det vore bra om det fanns en samstämmighet med de kommande föreskrifterna som Strålsäkerhetsmyndigheten håller på att utveckla. De nya föreskrifterna som kommer att utfärdas med stöd av denna lag har varit ute på underhandsremiss och av denna underhandsremiss framgår att begreppet ”strålsäkerhet” används.

Svensk Kärnbränslehantering AB: Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) anser att stora delar av lagförslaget är på en mycket detaljerad nivå och att det därför skulle vara lämpligt att delar av förslaget hanteras på föreskriftsnivå.

SKB anser även att det skulle vara bra om det skapades en ”definitionslista” som omfattar alla definitioner som används i lagen, förordningen samt i Strålsäkerhetsmyndighetens underliggande föreskrifter. I en sådan definitionslista bör överensstämmelse med EU-direktivet 2013/59/Euratom eftersträvas. SKB tror att en sådan lista skulle skapa gynnsammare förutsättningar för tolkningen av regelverket.

Karolinska Institutet: Karolinska Institutet (KI) anser att förslaget om en ny strålskyddslag samt införande av strålskyddsdirektivet underlättar KI:s strålsäkerhetsarbete genom ökad tydlighet. KI upplever dock lagförslaget som otydligt i frågor som relaterar till implementeringen av berättigandebedömning för icke-joniserande strålning, samt organosom som optimeringsparameter. KI efterfrågar en tydligare koppling mot t.ex. ICRP angående organosom. KI ser positivt på förslaget med regional etikprövningsnämnd med utökat mandat vad gäller studier med joniserande strålning.

Försvarmakten: Försvarmakten anser att varken den nuvarande strålskyddslagen (1988:220), eller den nya föreslagna lagen är tillämplig på Försvarmaktens verksamhet utomlands och anser därför att exempelvis Nato-standarder bör kunna tillämpas vid internationella militära insatser. Försvarmakten har uppfattningen att nuvarande strålskyddslag är nationellt begränsade men att svensk lagstiftning ska försöka tillgodose så långt det är möjligt och att det samma kommer att gälla för den nya strålskyddslagen. Om Försvarmaktens uppfattning avseende detta inte delas är det viktigt att Försvarmaktens personal i sådana sammanhang undantas i den föreslagna lagen, samt att detta även klargörs i lagen (2010:449) om Försvarmaktens personal vid internationella militära insatser.

Försvarmakten vill även uppmärksamma att det finns behov av att se över regleringen kring strålskydd i hela totalförsvaret vid händelse av t.ex. höjd beredskap.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att det är angeläget att inkludera det centrala begreppet ”strålsäkerhet” i lagen, baserat på IAEA:s definitioner. ESS anser att införandet av begreppet ”strålsäkerhet” parallellt med ”strålskydd” skulle ge en tydligare logik i kravstruktur, tillämpningsområde samt kravuppfyllnad, oavsett typ av anläggning.

Näringslivets regelnämnd: Näringslivets regelnämnd (NNR) anser att det nya förslaget som även omfattar icke-joniserande strålning borde ha föregåtts av systematisk utvärdering av nu gällande lagstiftning inom icke-joniserande strålning.

Regelrådet: Regelrådet finner redovisningen av effekter av om ingen reglering kommer till stånd godtagbar men redovisningen av alternativa lösningar bristfällig.

SveMin: SveMin anser att med den problematik som Strålskyddsmyndighetens förslag kommer att medföra för svensk gruvindustri så bör gruvindustrin generellt undantas från föreslagna lagstiftning med hänvisning till att riskerna med radon i gruvindustrin finns reglerat i Arbetsmiljöverkets lagstiftning.

Göteborg kommun: Göteborg kommun (Göteborg stad) efterfrågar större tydlighet i fråga om påföljder som gäller för verksamhetsutövare som inte efterlever lagstiftningen samt tydligare beskrivning av arbetsgivaransvaret utifrån planerad verksamhet och potentiella nödsituationer relaterade till strålskydd. Arbetstagaren/räddningspersonalen som kan komma att exponeras i samband med radiologisk nödsituation ska i förväg få information om de hälsorisker som är förknippade med detta. Detta medför ett ökat utbildningsbehov och att nya rutiner införs för vilka åtgärder som skall kopplas in om effektiva dosexponeringar överskrider angivna dosgränser.

Barsebäck Kraft AB: Barsebäck Kraft AB (BKAB) föreslår att det skapas en definitionslista, som i så stor utsträckning som möjligt överensstämmer med EU-direktivet 2013/59/Euratom. I denna föreskrift vill BKAB att man samlar alla definitioner som används i lagen, förordningen samt i Strålsäkerhetsmyndighetens underliggande föreskrifter.

Läkemedelsverket: Läkemedelsverket har med avseende på andra stycket till 2 kap. 1 § och 2 kap. 12 § lag om strålskydd samt 3 kap. 3 § förordning om strålskydd, och enligt 11 § lag (1993:584) om medicintekniska produkter samt 2 § förordning (2007:1205) med instruktion för Läkemedelsverket, ett tillsynsansvar för medicintekniska produkter. Eftersom medicintekniska produkter kan komma att ingå i en sådan metod som omfattas av Strålsäkerhetsmyndighetens förslag är det önskvärt att ansvarsfördelningen mellan Socialstyrelsen och Läkemedelsverket inom detta område tydliggörs, förslagsvis i förarbetena.

Förvaltningsrätten i Göteborg: Förvaltningsrätten i Göteborg anser att det är av stor vikt att det klart framgår om en viss bestämmelse är ett normgivningsbemyndigande eller om bestämmelsen ger befogenhet att fatta förvaltningsbeslut. Bemyndigandena i författningsförslagen bör därför ses över i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Förvaltningsrätten anser vidare att frågan om övergångsbestämmelser bör behandlas i det fortsatta lagstiftningsarbetet eftersom detta saknas i Strålsäkerhetsmyndighetens rapport.

Vårdförbundet och Tjänstemännens Centralorganisation: Vårdförbundet och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) anser att röntgensjuksköterskans roll och ansvar, så som för läkare och tandläkare, ska regleras tydligt i samband med den nu föreslagna strålskyddslagen. Röntgensjuksköterskan är en yrkesgrupp som har ansvar för och genomför medicinsk exponering av personer i enlighet med ovan nämnda direktiv. I Sverige är det legitimerade röntgensjuksköterskor som genomför de allra flesta medicinska exponeringarna inom hälso- och sjukvården.

Vårdförbundet och TCO föreslår också att det öppnas möjligheter för röntgensjuksköterskor till ytterligare fördjupat specialistkunnande genom specialistutbildning och att detta ska regleras i patientsäkerhetslagen (2010:659) och i högskoleförordningen (1993:100).

Svensk förening för röntgensjuksköterskor: Svensk förening för röntgensjuksköterskor anser att röntgensjuksköterskans roll och ansvar, så som för läkare och tandläkare, ska regleras tydligt i samband med den nu föreslagna strålskyddslagen. Svensk förening för röntgensjuksköterskor anser att det är nödvändigt att också reglera detta i den svenska strålskyddslagstiftningen. Svensk förening för röntgensjuksköterskor vill att det formuleras konkreta krav om att det krävs "särskild utbildning" för att kunna genomföra röntgenundersökningar och behandlingar, så att röntgensjuksköterskeexamen och legitimation som röntgensjuksköterska blir obligatoriskt.

Förutom att röntgensjuksköterskans roll och ansvar bör beskrivas i den föreslagna lagen om strålskydd, anser Svensk förening för röntgensjuksköterskor att det även bör införas en bestämmelse om specialistkompetens för röntgensjuksköterskor i Patientsäkerhetslagen (2010:659).

Svensk förening för röntgensjuksköterskors bestämda uppfattning är att det i strålskyddssammanhang är viktigt och behöver förtydligas vem som är "annan person" enligt direktivets artikel 4.66.

Svensk förening för röntgensjuksköterskor är positiva till att läkare som remitterar patienten till röntgenundersökningar också erbjuder kunskap om strålskydd eftersom det inte är reglerat i Högskoleförordningen (1993:100), men anser att det saknas tydliga krav om utbildning i strålskydd för de yrkesgrupper som arbetar nära tandläkare.

Uniper SE, Sydkraft Nuclear Power AB: Uniper SE, Sydkraft Nuclear Power AB (Sydkraft) noterar att enligt förslaget till den nya strålskyddslagen kommer tillstånd enligt strålskyddslagen inte att behövas för verksamhet som har tillstånd enligt kärntekniklagen. Sydkraft anser att lagtexten behöver förtydligas med avseende på skyldighet att upprätta miljökonsekvensbeskrivning enligt 5 kap. 5 § och att ställa finansiell säkerhet enligt 5 kap. 7 §, med anledning av de nya bestämmelserna om tillstånd. Vidare bör det även övervägas om 5 kap. 7 § rörande undantaget från att ställa finansiell säkerhet för den som är skyldig att betala avgift eller ställa finansiell säkerhet enligt finansieringslagen, behövs.

Westinghouse Electric Sweden AB: Westinghouse Electric Sweden AB (WSE) anser att det är svårt att överblicka hur regelverket framdeles kommer se ut. Detta eftersom flertalet föreskrifter revideras parallellt med detta författningsförslag och vissa krav flyttas från föreskriftsförslag till lagförslag (t.ex. dosgränser).

WSE anser vidare att definitioner som är allmängiltiga för lagar, förordningar och föreskrifter med fördel kan samlas på en plats. WSE föreslår således att Strålsäkerhetsmyndigheten tar fram en definitionsföreskrift för de tillämpningar som den nya strålskyddslagen samt lag (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, omfattar.

WSE konstaterar att lagförslaget är mer detaljerat än den gällande strålskyddslagen och ger intryck av att vara en föreskrift snarare än en lag. Flertalet paragrafer (t.ex. 4 kap. 3 §) har tidigare funnits i föreskrifterna. Tidigare har brister i tillämpningen av dessa krav kunnat leda till förelägganden. WSE anser att det behöver förtydligas om motsvarande brister (avseende dessa krav), nu direkt kommer att innebära åtalansmälan. WSE noterar vidare att det finns risk att ett sådant förfarande skulle kunna medföra att personalen blir mindre villig att rapportera avvikelser vilket inte är förenligt med de mål som WSE har avseende human performance och MTO.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) anser att Strålsäkerhetsmyndighetens förslag till ny lagstiftning inom strålskyddsområdet behöver utvecklas vidare. Regleringen behöver ges en enklare och tydligare struktur och i övrigt ses över rent författningstekniskt.

MSB anser även att det finns risk att förslaget leder till onödig dubbelreglering i förhållande till lagstiftningen om transport av farligt gods och även i förhållande till lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

MSB anser vidare att bestämmelserna om medicinsk exponering bör överföras till hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Detta eftersom medicinsk exponering hanteras av medicinskt ansvarig personal och tillsyn av verksamheten sker inom ramen för hälso- och sjukvårdens tillsynssystem.

Tullverket: Tullverket noterat att förslaget till ny lag om strålskydd saknar övergångsbestämmelser och att det därmed skulle kunna uppstå oklarhet i fråga om exempelvis giltigheten av tillstånd som har meddelats enligt nu gällande lagstiftning samt vilken lagstiftning som ska tillämpas vid återkallande av ett sådant tillstånd.

Tullverkets tar även tillfället i akt och uppmärksammar de bristande möjligheter som verket har beträffande att genomföra kontroller och ingripa vid otillåten införsel av radioaktiva ämnen och starka laserpekare vid gräns mot ett annat EU-land. Tullverket och Strålsäkerhetsmyndigheten har tidigare på regeringens uppdrag i rapporten (STY 2011-405 respektive SSM 2011-2207) mer utförligt redogjort för Sveriges internationella förpliktelser och för behovet av utvidgade kontrollmöjligheter vid gränserna i fråga om radioaktiva ämnen. I behovet av utökade kontrollmöjligheter ligger dels behörigheten att genomföra kontroller vid gräns mot ett annat EU-land, dels ett behov av ytterligare utrustning för att upptäcka radioaktiva ämnen.

Kammarrätten i Sundsvall: Kammarrätten i Sundsvall konstaterar att författningsförslagen innehåller en mängd bestämmelser som rubricerats "Bemyndiganden". I flera fall är det oklart om dessa bestämmelser verkligen avser normgivningsbemyndiganden, som ska uttryckas med ordet "får" genom skrivning av typen "får meddela föreskrifter om", eller om de avser befogenhet att i det enskilda fallet fatta förvaltningsbeslut eller annat. Med hänsyn till vikten av att klart kunna utläsa om en viss bestämmelse är ett normgivningsbemyndigande eller om bestämmelsen ger befogenhet att fatta förvaltningsbeslut anser kammarrätten att bemyndigandena i författningsförslagen bör ses över i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Kammarrätten konstaterar vidare att författningsförslagen inte innehåller några övergångsbestämmelser och det framgår inte heller av Strålsäkerhetsmyndighetens rapport vilka överväganden som har gjorts i denna del. Kammarrätten ifrågasätter om det inte kan finnas ett behov av övergångsbestämmelser, exempelvis av den typ som finns i den nu gällande strålskyddslagen om att föreskrifter och beslut i särskilda fall som har meddelats med stöd av den tidigare lagen ska anses ha meddelats enligt den nya lagen. Frågan bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) anser att det generellt behövs förtydliganden av lagtexter och att det finns behov av ett mer detaljerat underlag till lagtexterna så att framtida tolkningar och tillämpningar av lagtexten har förutsättningar att göras på ett rättssäkert sätt.

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) anser att krav på ackrediterade mätningar av radon och radioaktiva ämnen i dricksvatten bör införas i lag eller förordning.

Kärnavfallsrådet: Kärnavfallsrådet tillstyrker förslaget om en ny strålskyddslag men beklagar att den tidigare föreslagna samordningen mellan strålskyddslagen, kärntekniklagen och miljöbalken från 2011, inte har kunnat komma till stånd.

Privattandläkarna: Privattandläkarna tillstyrker förslaget om en ny strålskyddslag men anser att lagen behöver kompletteras med föreskrifter och annan handledning gällande reglerna för tandvården.

Konsekvensanalysen

Domstolsverket: Domstolsverket konstaterar att konsekvensanalysen inte berör vilka konsekvenser en utvidgning av straffansvaret kan få för de allmänna domstolarna. Konsekvensanalysen berör inte om den nya lagen kan komma att innebära att fler beslut i det enskilda fallet som kan överklagas enligt 10 kap. 9 §, kommer att fattas. Detta skulle kunna innebära fler mål för de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Regelrådet: Regelrådet finner att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Det är för Regelrådet inte tydligt hur många och vilka företag som kan komma att beröras av förslaget och på vilket sätt. Regelrådet kan således inte heller utesluta att förslaget kan påverka konkurrensförhållandena eller företagen i andra avseenden, och inte heller om det funnits behov av särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning.

Beträffande de föreslagna bestämmelserna om solarium, så saknar Regelrådet, utöver kostnaden för att bemanna ett obemannat solarium, beloppsmässiga beräkningar eller uppskattningar av de ekonomiska effekter som förslaget förväntas medföra. Vidare saknas en redovisning av vilka försök som har gjorts för att kvantifiera de ekonomiska effekterna liksom motivering till varför kvantifieringar inte har varit möjliga att redovisa.

Näringslivets regelnämnd: Näringslivets regelnämnd (NNR) anser att konsekvensanalysen av effekterna för företagen är otillräcklig. Bland annat saknas en analys av effekterna att införa bestämmelser rörande icke-joniserande strålning samt en analys av vilka företag som kan drabbas i form av att verksamheten förbjuds och de ekonomiska effekterna som följer av detta. NNR bedömer att rapporten som den ser ut i dag inte kan ligga till grund för lagstiftning. NNR uppmanar därför regeringen att förlänga Strålsäkerhetsmyndighetens uppdrag för att möjliggöra en fullständig konsekvensutredning och en mer systematisk utvärdering av gällande regelverk.

Vidare konstaterar NNR att de inte kan utläsa ur konsekvensanalysen huruvida Strålsäkerhetsmyndigheten har varit i kontakt med företagen angående konsekvenser av 18-årsgräns för kosmetiska exponeringar.

Sveriges geologiska undersökning: Sveriges geologiska undersökning (SGU) noterar att det med avseende på konsekvenser av märkning av radioaktiva ämnen i 4 kap. 6 §, verkar som att något fallit bort. Förutom ökade kostnader för företag att testa och märka produkter, kan det tänkas att själva märkningen i sig skrämmer bort konsumenter, som blir rädda även om aktiviteten är låg, och därmed orsakar ytterligare kostnader/förlust för företagen. För övrigt bör en märkning bidra till att byggherren fattar bättre underbyggda beslut och lättare kan följa lagen, och därmed minska exponeringen.

SGU påpekar att utvecklandet av en nationell handlingsplan för radon kommer ge ökade kostnader för Strålsäkerhetsmyndigheten, Boverket, SGU, med flera myndigheter, och kommuner. SGU bedömer dock att handlingsplanen kommer hjälpa sagda myndigheter med deras arbete och därmed sänka befolkningen exponering för radon.

SGU framför vidare att det är viktigt att det poängteras och informeras om att rekommendationerna vad gäller aktivitetsindex gäller det färdiga byggmaterialet, och inte betongens ingående komponenter. Detta eftersom det annars är möjligt att täkter med bergmaterial som har aktivitetsindex strax över 1 blir ”diskvalificerade” från att leverera bergmaterial till husbyggnads-betong av ren okunskap. SGU uppskattar att det kommer att behövas stora (och kostsamma) informationsinsatser riktade mot både producenter och konsumenter av bergmaterial som ska användas till husbyggnadsbetong.

Vidare noterar SGU att enligt den statistik som SGU har tillgång till kommer inte alla dessa råvaruproducenter av krossat berg till betong att klara av att leverera material till en betong för husbyggnadsändamål. De kan möjligen ändå leverera material men i så fall krävs någon form av processering eller utblandning med mer lågstrålande ballastmaterial. Om branschen inte kan leverera betongballast från befintligt täktbestånd måste nya lokaliseringar för ersättningsmaterial till naturgrus tas fram, troligen med större avstånd till slutanvändarna vilket därmed ökar kostnaderna för råvaruproduktionen.

SGU uppskattar även att det för att kunna skilja mellan material med högre eller lägre aktivitetsindex kommer att behövs fler ballastbehållare eller silos på betongstationen. Detta kan få till följd att man helst tillverkar enbart betong med aktivitetsindex under 1, oavsett vad man ska använda betongen till. Störst problem är detta troligen för de strategiska betongfabrikerna i tätortsområdena.

SGU konstaterar att om naturgruset i betongens ballast ersätts av krossat bergmaterial ökar troligen aktivitetsindex för betongen till mellan 80 och 85 % av bergmaterialets aktivitetsindex. Detta gör att målet att minska naturgrusanvändningen (precisering i miljö kvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet) kan bli svårt att nå om resultatet av föreliggande direktiv blir en praxis där endast bergmaterial med aktivitetsindex mindre än 1 efterfrågas.

Vidare uppskattar SGU att konsekvenserna av de förändringar som anges i strålskyddsdirektivet kommer att likt de nya uppdrag och ökade intäkter för konsulter, vilket anges, samtidigt också generera motsvarande (eller snarare ökade) kostnader för företagen. Dessa kostnader kommer, på grund av att det ofta förekommer förhöjda uranhalterna i svensk granitider, vara högre för svenska företag än för många konkurrerande företag i grannländerna, där man har lägre strålningsintensitet och troligen lägre provtagningsintensitet. Härmed skapas i så fall en ojämn konkurrenssituation mellan Sverige och flera av EU:s medlemsländer (Polen, Holland, Estland, Lettland, Litauen, norra Tyskland, Danmark m.fl.) vilket på sikt försämrar Sveriges ekonomiska förutsättningar i handel med sina grannländer.

SGU efterfrågar en gemensam nationell metod för hur och hur ofta prover tas av bergmaterial i täkt samt anser att en rekommenderad metod för att beräkna den effektiva årliga dosen från byggmaterial behöver fastställas av behörig myndighet.

Boverket: Boverket noterar att Strålsäkerhetsmyndigheten i sin uppskattning av konsekvenser gällande förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900), framför att ett införande av ett tvingande gränsvärde på 100 Bq/m³ och krav på mätning i alla nya byggnader, sannolikt skulle innebära ett minskat antal lungcancerfall. Boverket har i samarbete med övriga myndigheter i den nationella radonsamordningsgruppen tagit fram en rapport med anledning av WHO:s rekommendation avseende radonvärden. I den rapporten drogs slutsatsen att det inte är samhällsekonomiskt rimligt att genomföra en skärpning av rikt- och gränsvärdena. Boverket känner inte till att det har framkommit några nya skäl som kan motivera en skärpning.

Vidare noterar Boverket att Strålsäkerhetsmyndigheten i sin uppskattning av konsekvenser gällande förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900), framhåller att det är

"speciellt positivt ur energisynpunkt ... om åtgärder som innebär en ökad inomhusventilation kan minska". Boverket vill dock framhålla att minskad ventilation kan innebära minskad energiåtgång i vissa fall men det kan också innebära att människor öppnar fönstret för att vädra. Boverket anser därför att det är mycket tveksamt om det bidrar till förbättring för människors hälsa.

Göteborg kommun: Göteborg kommun (Göteborg stad) konstaterar att fler statliga myndigheter vill genomföra ändring inom områden som omfattas i Strålsäkerhetsmyndighetens förslag. Ett antal exempel lyfts (18-års gräns för kosmetiskt solarium och kosmetiskt exponeringar, kommunens tillsynsansvar, radon i bostad/byggnader och strålning från byggmaterial) och Göteborgs stad konstaterar att det behövs en samlad konsekvensanalys från de statliga aktörerna så att respektive lagförslagen blir tydliggjorda och avvägas mot varandra.

Göteborg stad gör bedömningen att Strålsäkerhetsmyndighetens författningsförslag behöver stärkas när det gäller konsekvensanalys för vilket ansvar som kommer att falla på kommunerna som huvudman. I analysen är det viktigt att beakta såväl små som stora kommuners förutsättningar. Det behöver ytterligare analys vad gäller vilka resurser det kommer att krävas till de delar i förslaget som genererar nya ansvarsområden inom kommunerna. Exempelvis kommer ändringarna med avseende på beredskap, räddningsarbete och räddningsinsatser.

SveMin: SveMin anser att Strålskyddsmyndighetens konsekvensutredning är undermålig och måste kompletteras med en utredning angående de tekniska svårigheter (bland annat gällande ventilation) och de stora ekonomiska konsekvenser som förslaget kan medföra för gruvindustrin. I konsekvensutredningen nämns inte gruvbranschen. Teoretiska beräkningar på utbyggnad av och ökat luftflöde i ventilationssystemet har gjorts och investeringskostnaderna skulle innebära minst 2 000 Mkr för en större gruva. Till detta tillkommer ökade driftskostnader på ca 350 Mkr/år. SveMin anser att de ekonomiska konsekvenserna inte är försvarbara. Vidare konstaterar SveMin att det inte går att se hur gruvföretagen ska lösa situationen då tekniska lösningar för detta saknas i nuläget.

Sveriges Kommuner och Landsting: Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) anser att det saknas en förtydligande konsekvensbeskrivningen om hur stor omfattning den föreslagna ändringen i Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor, är och att det därmed är svårt att bedöma de finansiella konsekvenser som förslaget kan medföra för kommunerna.

Karolinska Institutet: Karolinska Institutet (KI) anser att det är svårt att uppskatta konsekvenserna av bestämmelserna om ”*Dosgränser för arbetstagare*” eftersom det inte tydligt går att se vilka gränser som gäller.

Landstinget Dalarna: Landstinget Dalarna efterlyser en tydligare konsekvensutredning kring deltagande i forskningsstudier. Landstinget Dalarna vill att det ska framgå hur medverkan i studier där någon annan definierat referensdoser ska ske samt vem som ansvarar för bildkvalité.

Uppsala kommun: Uppsala kommun framför att konsekvensutredning och överväganden av alternativa lösningar kring det föreslagna tillsynsansvaret som kommunerna ska få över verksamheter som utför kosmetiska exponeringar, saknas.

Uniper SE, Sydkraft Nuclear Power AB: Uniper SE, Sydkraft Nuclear Power AB (Sydkraft) noterar att förslaget till den nya strålskyddslagen innebär att Strålsäkerhetsmyndigheten i större omfattning kommer att tillämpa Miljöbalkens bestämmelser vid prövning av ärenden och tillsyn och att detta kan få ekonomiska konsekvenser både för företag och för Strålsäkerhetsmyndigheten eftersom det innebär en

utökad prövning av ärenden och tillsyn. Sydkraft ser gärna en mer utvecklad redogörelse och konsekvensutredning för vad detta kommer att innebära för befintlig kärnkraftsverksamhet.

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) delar inte Strålsäkerhetsmyndighetens uppfattning om att förslagen i stort inte kommer att medföra några betydande konsekvenser för de som bedriver verksamhet med strålning. Regionerna bedömer att förslaget sannolikt kommer att medföra ökade kostnader. Det finns också risk för ökade kostnader för tillståndshavarna i form av ökade tillsynsavgifter till myndigheter.

Regionerna noterar att det i förslaget nämns att som en del av införandet av strålskyddsdirektivet kommer föreskrifter att tas fram av Strålsäkerhetsmyndigheten och andra myndigheter. En mer ingående bedömning av de slutliga konsekvenserna utan en helhetsbild över den slutliga kravbilden är svår att göra. Regionerna anser därför att det snarast bör tas fram en komplett konsekvensanalys för införandet av strålskyddsdirektivet.

Socialstyrelsen: Socialstyrelsen konstaterar att det i Strålsäkerhetsmyndighetens förslag finns många oklarheter kring hur berättigandebedömningen av nya medicinska metoder ska gå till och att det därför är svårt för Socialstyrelsen att uppskatta kostnaderna som kan uppstå om förslaget går igenom. Socialstyrelsen anser dock att Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning att förslaget inte kommer medföra några större kostnader inte är rimlig. Socialstyrelsen baserar denna bedömning på erfarenheterna från arbetet med att ta fram nationella riktlinjer och utifrån syftet med HTA-organisationen.

Förslag till ändringar i strålskyddslaglagen

1 kap. Inledande bestämmelser

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Sveriges kärntekniska sällskap: Sveriges kärntekniska sällskap (SKS) anser att då även ultraljud är tänkt att omfattas av lagen är det önskvärt att detta förtydligas i 1 kap. 2 § första meningen.

Förslaget till lag som undantar radioaktiva ämnen som förekommer naturligt i den orörda jordskorpan, anser SKS är rationellt. Dock noterar SKS att det inte ges något explicit undantag till så kallat NORM-avfall, till exempel rödfyr, blåbetong och aska, vare sig i lagförslaget eller i förslaget till strålskyddsförordning, vilket SKS anser är positivt då dessa restprodukter ofta är tillräckligt radioaktivt för att falla över de friklassningsgränser som anges i bilagorna 2 och 3 till förslaget om förordning om strålskydd.

SKS ställer sig positivt till att ingen skillnad görs mellan radioaktiva ämnen från kärnteknisk och annan verksamhet och framhåller att det är risken i förhållande till kostnaden som skall styra vilka åtgärder som görs för att skydda människa och miljö oavsett varifrån materialet kommer.



European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att det bör förtydligas vilka arbetstagare som avses i 1 kap. 7 § 3. Det bör exempelvis framgå om polis och räddningstjänst som kan ingå i räddningsarbetet i en radiologisk nödsituation, ska inkluderas.

Konsumentverket: Konsumentverket noterar att det i lagförslaget 1 kap. 5 § hänvisas till att produktsäkerhetslagen (2004:451) gäller för de varor och tjänster som tillhandahålls konsumenterna. Av 3 § produktsäkerhetsförordningen (2004:461) framgår att produktsäkerhetslagen endast gäller för statliga myndigheter. I den nya lagstiftningen bör det på något sätt uppmärksammas att produktsäkerhetslagen inte kan användas vid kommunal tillsyn.

Försvarsmakten: Försvarsmakten anser att bestämmelserna i 1 kap. 4 § även borde innehålla formuleringen ”eller den myndighet som regeringen bestämmer”. I den föreslagna strålskyddsförordningen bör sedan Försvarsmakten ges bemyndigande att meddela föreskrifter för militär personal under de förhållanden som avses. Sådana situationer borde förutom vid höjd beredskap kunna vara andra utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig utanför Sveriges gränser, krigsfara eller andra jämförbara förhållanden. Ett bemyndigande att meddela föreskrifter skulle eventuellt kunna ske i samråd med Strålskyddsmyndigheten

Post- och telestyrelsen: Post- och telestyrelsen (PTS) instämmer i att det kan finnas tillämpningar där en försiktighetsprincip behöver iaktas även för icke-joniserande strålning men påtalar att, i det fall som tillämpningarna som genererar icke-joniserande strålning avser radiosändare, d.v.s. omfattar det uppdrag PTS har att förvalta radiospektrum, är det viktigt att lagen beaktar den stora samhällsnytta som spektrumanvändningen genererar.

Avstyrker

Göteborgs universitet: Göteborgs universitet anser att förslaget om vad som ska gälla för arbetstagare i 1 kap. 7§, känns ålderdomligt och att det inte är samstämmigt med gällande arbetsmiljölagen.

Definitioner och centrala begrepp i förslaget till ny lag om strålskydd

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

I lagen om strålskydd införs en lista med definitioner av begrepp som är centrala på strålskyddets område. Begreppen är av stor betydelse för lagens tillämpning.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Inspektionen för vård och omsorg: IVO anser att definitionen för icke-joniserande strålning bör förtydligas med exempel på icke-joniserande strålning.

Näringslivets regelnämnd: Näringslivets regelnämnd anser att det är oklart vad som menas med strålning respektive joniserande strålning.

Sveriges kärntekniska sällskap: Sveriges kärntekniska sällskap (SKS) framför följande synpunkter i fråga om definitioner i 1 kap. 9§.

Radioaktivt ämne – Enligt den förslagna definitionen av radioaktivt ämne kommer i princip allt i vår omgivning att klassas som radioaktiva ämnen eftersom alla material mer eller mindre innehåller naturlig bakgrundsstrålning från instabila atomkärnor. Det bör framgå i definitionen att den endast omfattar ämnet *som inte kan bortses ur strålskyddssynpunkt*, eller linkande.

Referensnivå – Enligt definitionen ska referensnivåer användas för verksamhet med joniserande strålning, vilket vi tolkar som planerad exponering. Det torde vara en felskrivning eftersom referensnivåer inte kan användas för planerade exponeringssituationer.

Strålkälla – förklarings-texten (kap. 7) anges att en förläggingsplats kan vara en strålkälla. Det bör förtydligas vad som menas med förläggingsplats i detta avseende.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att det finns ett behov av att definiera begreppen ”planerade exponeringssituationer”, ”befintliga exponeringssituationer”, ”exponering i nödsituationer”, ”referensvärde”, ”strålsäkerhet” (specifikt enligt IAEA), ”säkert läge”, ”säkert sluttillstånd” och ”radioaktivt material”.

Trollhättans kommun: Trollhättans kommun (Trollhättans stad) framför att införandet av direktivets begrepp, exempelvis referensvärde och optimering, kommer att ställa krav på kompletterande tydliga föreskrifter och att det tas fram bra vägledningmaterial för tillsyn. Av dessa bör avgränsningar tydliga framgå, det bör tydliggöras vilka krav som blir rimliga att ställa på olika typer av verksamheter och gränsdragningarna mellan olika tillsynsmyndigheter bör klargöras.

Vattenfall AB: Vattenfall AB (Vattenfall) anser att formuleringen ”radioaktiva ämnen” bör avgränsas så att den begränsas till ämnen som är av strålskyddsmässig betydelse. Strålskyddsdirektivets formulering (def. 78) ”... vars aktivitet eller aktivitetskoncentration inte kan förbises ur strålskyddssynpunkt.” ger en sådan begränsning.

Vattenfall anser även att formuleringen ”människors trygghet” bör ersättas med ”människors säkerhet”. Innebörden bör vara människors faktiska säkerhet och inte den upplevda säkerheten. Strålskyddsdirektivet (def. 26) använder begreppet säkerhet.

Vattenfall påpekar vidare att det saknas en tydlig och enhetlig definition av ”säkerhet”. I föreskriftssammanhang används begreppet strålsäkerhet, vilket i sak är detsamma som det här definierade säkerhetsbegreppet. En samordnad terminologi skulle underlätta tillämpning av lag och föreskrifter.

Vattenfall påpekar att ”annan verksamhet där joniserande strålning kan förekomma” inte definierats. Begreppet finns i definitionen av referensnivå.

Vattenfall noterar också att begreppen ”sluten strålkälla” används i lagen men att definition av ”sluten strålkälla” saknas.

Forsmarks Kraftgrupp AB: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) noterar att begreppet ”sluten strålkälla” används i lagen, men att definition av ”sluten strålkälla” saknas. FKA anser även att begreppet ”strålkälla” bör snävas in och hänvisar till IAEA Safety Glossary: ”...and can be treated as a single entity for protection and safety purposes”.

FKA påpekar också att det saknas definition av ”planerad verksamhet” och ”befintlig exponeringssituation” samt att det inte framgår när en ”radiologisk nödsituation” övergår till en ”befintlig exponeringssituation”. Vidare anser FKA att det behövs ett förtydliganden för vilka exponeringssituationer kraven gäller för.

FKA anser även att begreppet ”dosrestriktion” bör begränsas till ”planerad verksamhet”.

FKA anser att definitionen av ”radioaktivt ämne” bör avgränsas så att det endast avser ämnen vars radioaktivitet är av strålsäkerhetsmässig betydelse.

FKA anser även att begreppet ”arbetstagare” måste förtydligas så att det blir tydligt vilka krav som ställs avseende exempelvis kontorspersonal och administrativ persona som i sitt dagliga arbete inte utsätts för risker av joniserande strålning.

FKA anser att ”radioaktivt avfall” och ”kärnavfall” i princip samma sak och att det därför är olyckligt att behöva ha två benämningar för samma sak. FKA förordar därför starkt att lag och föreskrifter endast använder begreppet ”radioaktivt avfall”.

FKA anser att det är olämpligt att i definitionen av ”radiologisk nödsituation” inkludera ”och trygghet, livskvalitet...”. FKA påpekar att ”trygghet” och ”livskvalitet” är subjektiva begrepp som på intet sätt kan uppnås eller garanteras genom applicerande skyndsamma strålskyddsåtgärder.

FKA anser att det bör framgå av definitionen att referensnivåer är endast tillämpliga i en radiologisk nödsituation.

FKA anser att begreppen ”strålskydd” och ”säkerhet” bör slås ihop och utgöra begreppet ”strålsäkerhet”.

FKA noterar att det i definitionen av ”säkerhet” används uttrycket ”illasinnat handlande”. FKA uppfattar det som ett relativt och subjektivt begrepp som kan tolkas på olika sätt.

FKA konstaterar att innebörden av ”annan verksamhet där joniserande strålning kan förekomma” bör förtydligas.

Slutligen anser FKA att definitionen av ”friklassning” bör flyttas till strålskyddsförordningen eftersom det är i denna som friklassning hanteras.

Ringhals AB: Ringhals AB (RAB) framför att definitionerna i denna lag bör överensstämma med lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

RAB konstaterar vidare att definitionen av ”befintlig exponeringssituation” saknas.

Barsebäck Kraft AB: Barsebäck Kraft AB (BKAB) föreslår att begreppet ”strålkälla” definieras i enlighet med EU:s direktiv 2013/59/EURATOM. BKAB noterar att begreppet ”sluten strålkälla” används i lagen, men att definition av ”sluten strålkälla” saknas. BKAB anser också att ”strålkälla” bör definieras enligt följande: ”en enhet som kan orsaka exponering genom att exempelvis avge joniserande strålning eller släppa ut radioaktivt material”, samt att ”radioaktiv strålkälla” definieras enligt följande: ”en strålkälla som innehåller radioaktivt ämne för utnyttjande av dess radioaktivitet”.

BKAB önskar att termen ”örörd jordskorpa” i 1 kap. 2§, definieras. Med nuvarande text kan det tolkas som att jordskorpa påverkad och rörd utav icke-mänskliga företeelser, t.ex. jordbävning, inbegrips i lagen.

Uniper SE, Sydkraft Nuclear Power AB: Uniper SE, Sydkraft Nuclear Power AB (Sydkraft) anser att det är olyckligt att vissa definitioner saknas i lagförslaget och att tekniska begrepp som återfinns i bilagorna (dostabeller etc.) borde anges någonstans. Det är dessutom nödvändigt att de definitioner som faktiskt anges konsekvent tillämpas även i underliggande föreskrifter (ex. strålkälla).

Sydkraft lyfter även fram att det inte tydligt framgår när ”dosrestriktioner” respektive ”referensnivåer” ska tillämpas. Vidare ifrågasätts lämpligheten i att använda så snarlika begrepp som dosgräns, dosbegränsning, referensnivå och referensvärde. Sydkraft ser en stor risk för sammanblandning av begreppen.

Westinghouse Electric Sweden AB: Westinghouse Electric Sweden AB (WSE) framför att förslaget till definition av begreppet ”strålkälla” och dess tillämpning i föreslagna föreskrifter och strålskyddslag medför orimliga konsekvenser för WSE:s verksamhet och att de ej är i linje med Euratoms direktiv och IAEAs Safety Glossary. WSE anser att lagförslaget ska särskilja ”kärnämnen”, ”kärnavfall” och ”strålkällor” som tillverkas i syfte att exponera någon eller något. WSE anser att detta skulle ge tydlighet och enklare förståelse för kraven samt att man dessutom undviker orimliga krav i verksamheter som hanterar kärnämnen och kärnavfall.

WSE anser vidare att definitionen av ”strålkälla” bör undanta fissilt material som används i produktionen och visar särskilt på svårigheten att tillämpa 4 kap. 11 § om register över strålkällor.

WSE anser även att ”planerade exponeringssituationer”, ”befintliga exponeringssituationer” och ”exponering i nödsituationer” är så grundläggande begrepp att de bör definieras.

Studsvik Nuclear AB: Studsvik Nuclear AB (SNAB) anser att definitionerna i 1 kap. 9§ bör ses över utifrån bl.a. brottsbalken. Om man väljer att behålla föreslagna definitioner är det lämpligt att bakomliggande resonemang anges och att förhållandet till Brottsbalken förtydligas i vägledande text. Av nuvarande text framgår exempelvis inte tydligt innebörden och skillnaden mellan ”dosrestriktion” och ”referensnivå”.

Vidare ser SNAB att begreppet ”ämne” i ”radioaktivt ämne” bör definieras samt att definitionen av begreppet ”strålkälla” bör förtydligas och avgränsas.

SNAB framför även kritik mot den föreslagna definitionen av ”strålsäkerhet” och framhåller att det är viktigt att en eventuell definition av begreppet ”strålsäkerhet” inte medför att begreppet ”säkerhet” avviker mot normal betydelse av ”säkerhet”.

Svensk kärnbränslehantering AB: Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) anser att definitionslistan inte är heltäckande utan behöver kompletteras så att den omfattar alla begrepp som definieras och används i lagen, förordningen och Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter.

SKB anser vidare att definitionerna av ”dosrestriktion” och ”referensnivå” inte klargör begreppen och skillnaden mellan dem. Det bör framgå huruvida ”dosrestriktion” gäller för all verksamhet med strålning (som det står i definitionen), eller om det bara ska gälla för joniserande strålning. SKB konstaterar också att definition av ”absorberad dos” saknas och ser behov av att detta begrepp tydliggörs.

Miljövänner för kärnkraft: Miljövänner för kärnkraft (MFK) framhåller att det är positivt att begreppen ”dosgränser”, ”dosrestriktioner” och ”referensnivåer” införs i lagen och anser att detta tillvägagångssätt borde användas även för andra miljöfaktorer.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund: Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund efterlyser ett förtydligande huruvida ägare av hus byggda av blå lättbetong omfattas av definitionen vad som avses med ”verksamhet med strålning”.

Vetenskapsrådet: Vetenskapsrådet anser att det finns en oklarhet i hur rapporten använder begreppet ”dosrestriktion”. I författningsförslaget definieras på sid 12: ”dosrestriktion: nivå för stråldos som används vid optimering för verksamhet med strålning eller annan verksamhet där joniserande strålning kan förekomma”. På sida 189, långt ner, skriver man "... besluta om dosrestriktioner, d.v.s. vilken stråldos som kan accepteras i förhållande till nyttan med projektet." Dessa två definitioner förefaller inte överensstämmande, och innebär att tolkningen av rapporten inte blir entydig.

Förvaltningsrätten i Göteborg: Förvaltningsrätten i Göteborg noterar att begreppen ”verksamhet med strålning”, ”verksamhet med joniserande strålning”, ”verksamhet med icke-joniserande strålning”, ”annan verksamhet i vilken joniserande strålning kan förekomma” samt ”annan verksamhet i vilken strålning kan förekomma”, förekommer i förslaget men att det endast är begreppet ”verksamhet med strålning” som definieras i 1 kap. 10 §. Förvaltningsrätten ställer sig frågande till övriga begrepps räckvidd och tillämpningsområde och anser att begreppen behöver tydliggöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Sveriges geologiska undersökning: Sveriges geologiska undersökning (SGU) konstaterar att med definitionen av ”radioaktivt ämne” enligt 1 kap. 9 § och definitionen av ”verksamhet med strålning” enligt 1 kap. 10 § blir all verksamhet som berör geologiska material, verksamhet med strålning. SGU anser därför att man bör hänvisa redan i 1 kap. 10 § att låga halter undantas.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) anser att begreppet ”radiologisk nödsituation” och definitionen av begreppet bör ändras och anpassas till lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). För att åstadkomma en likartad terminologi och underlätta rättstillämpningen bör begreppet ”nödsituation” ersättas med begreppet ”olycka” såsom det definieras i LSO. Direktivets definition av ”nödsituation” stämmer väl överens med definitionen av begreppet ”olycka” enligt LSO. Det bör även noteras att en motsvarande samordning av begreppet ”olycka” även skett i plan- och bygglagen (2010:900) (prop. 2006/07:122 s. 35). MSB konstaterar vidare att definitionen av ”olycka” enligt LSO, är mycket vid och att det är svårt att förstå vilka andra händelser förutom ”olycka” enligt LSO som förslagsställaren tänker sig.

MSB framför i en senare kommunikation till Strålsäkerhetsmyndigheten att de kan tänka sig en kompromiss så att radiologisk nödsituation definieras som *”en plötsligt inträffad händelse som har medfört eller kan befaras medföra skada och som inbegriper en strålkälla”*.

Jordbruksverket: Jordbruksverket föreslår att det läggs till en definition av ”radioaktivt material” eftersom avsaknad av en sådan definition gör att det inte är tydligt hur lagen ska tolkas. Exempelvis är det inte tydligt om livsmedel eller foder, som förorenat med radioaktivt ämne, får spädas. Vidare möjliggör inte förslaget att Strålsäkerhetsmyndigheten kan godkänna spädning av radioaktivt material för användning i sitt ursprungliga syfte, till skillnad mot återanvändnings- eller återvinningsyfte.

Jordbruksverket noterar även att lagförslaget refererar i frågor om ”radioaktivt material” till bestämmelser i lagen (2006:263) om transport av farligt gods. Jordbruksverket konstaterar dock att lagen (2006:263) om transport av farligt gods, inte berör ”radioaktiva material” utan ”radioaktivt ämne”. Jordbruksverket vill uppmärksamma att avsaknad av definition av begreppet ”radioaktivt material” därför medför att det är oklart om transport av ”radioaktivt material” eller ”annat material förorenat med radioaktivt ämne”, berörs.

Jordbruksverket anser vidare att förslaget tydligare bör beröra hantering och friklassning av avfall från saneringsåtgärder i enlighet med 4 kap. 8§ lagen (2003:778) om skydd mot olyckor vilken berör mark, vatten, anläggningar och annan egendom som förorenats genom utsläpp av radioaktiva ämnen. Förslaget definierar radioaktivt avfall som – utöver radioaktivt material som inte längre ska användas – material som har blivit förorenat med radioaktivt ämne och inte längre ska användas för sitt ursprungliga syfte. Utifrån denna definition är det inte tydligt hur ansvar för hantering och friklassning av saneringsavfall regleras.

Kammarrätten i Sundsvall: Kammarrätten i Sundsvall anser att det finnas behov av att i det fortsatta lagstiftningsarbetet ytterligare tydliggöra hur begreppet "annan verksamhet" ska tolkas. I avsnitt 5.2.4 i Strålsäkerhetsmyndighetens rapport exemplifieras begreppet med olika arbetsplatser och det anges också att verksamhetsutövaren endast behöver beakta exponering av arbetstagare. Av avsnittet om radon (5.10.1) framgår emellertid att referensnivån för radon, som är ett optimeringsverktyg i bl.a. "annan verksamhet" enligt 1 kap. 9 § lagförslaget, ska gälla för bostäder (förutom egna hem) och alltså omfatta exponering av andra än arbetstagare. Det finns således vissa otydligheter i rapporten avseende begreppets räckvidd. I sammanhanget kan också påpekas att begreppet verksamhet vid tillämpning av hälsoskyddsreglerna i miljöbalken, vars 2 kap. enligt föreslagen lydelse av 1 kap. 6 § strålskyddslagen ska tillämpas vid prövning av ärenden och vid tillsyn enligt lagen, har ansetts omfatta även egna hem (jfr rättsfallet MÖD 2012:20) och således synes skilja sig från avsedd räckvidd av nu aktuellt verksamhetsbegrepp. Detta förstärker ytterligare behovet av en sammanhållen redogörelse för hur begreppet ska tolkas.

Arbetsmiljöverket: Arbetsmiljöverket (AV) anser att det bör införas en definition för "aktivitetskoncentration" och att definitionen av "optimering" som framgår av 2 kap. 2 § bör inkluderas i 1 kap. 9 §.

Avstyrker

–

2 kap. Allmänna principer för strålskyddet

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

Bestämmelser om berättigande, optimering av strålskydd och tillämpning av dosgränser förs in i lagen.

Med *berättigande* avses att varje verksamhet med strålning, åtgärd i annan verksamhet i vilken joniserande strålning kan förekomma eller åtgärd med anledning av en radiologisk nödsituation eller åtgärd i annan situation där joniserande strålning förekommer ska medföra en nytta för person eller samhälle som överstiger den skada som verksamheten eller åtgärden förväntas leda till.

Innan nya metoder där medicinsk exponering ingår börjar användas allmänt ska de ha bedömts vara berättigade.

Med *optimering* avses att stråldoserna eller exponeringsnivån till personer ur allmänheten och för arbetstagare begränsas genom att sannolikheten för att exponeras, antalet personer som utsätts för strålning och storleken på stråldosen eller exponeringsnivån till varje enskild individ ska hållas så låg som det är möjligt och rimligt med hänsyn tagen till ekonomiska och samhällsliga faktorer.

Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår även att en bestämmelse om begränsning av stråldoser genom *tillämpning av dosgränser* för personer ur allmänheten och för arbetstagare införs i lag om strålskydd.

Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår att för personer ur allmänheten ska referensnivån för radiologiska nödsituationer vara 20 millisievert årlig effektiv dos i normalfallet. För särskilda fall bör dock regeringen kunna besluta om att referensnivån ska vara högre än 20 millisievert årlig effektiv dos, men inte högre än 100 millisievert årlig effektiv dos.



Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår också att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får besluta om referensnivåer som gäller för allmänheten för exponeringssituationer som följer av radiologiska nödsituationer.

De grundläggande strålskyddsprinciperna om berättigande och optimering ska även gälla för icke-joniserande strålning.

Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår att en referensnivå för radon på 200 becquerel per kubikmeter ska gälla i såväl bostäder som på arbetsplatser. Principen om att skyddet mot radonexponering ska vara detsamma oavsett om man befinner sig i en bostad, i en lokal dit allmänheten har tillträde eller på en arbetsplats.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att det behövs en motsvarighet till detta avsnitt med allmänna principer för ”strålsäkerhet” (enligt IAEA:s definition).

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) instämmer i att alla risker inklusive strålningsrisken i samband med forskningsprojekt bör utvärderas sammantaget och tror att ett sätt att göra detta på är att skapa ett transparent förfarande i en kvalitetssäkrad verksamhet under ledning av Centrala etikprövningsnämnden.

Regionerna anser vidare att beskrivningen avseende bedömningen av medicinska bestrålningar är ofullständig i underlaget och anser att det finns behov av ett förtydligande avseende strålskyddskrav på tillståndshavare som utför medicinska bestrålningar som ingår i forskningsprojekt.

Avstyrker

–

Berättigande

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Karolinska institutet: Karolinska institutet (KI) anser att det är angeläget att åtagandena avseende optimering/berättigandebedömning för icke-joniserande strålning klargörs. Bland annat är otydligt om Socialstyrelsen även ska berättigandebedöma icke-joniserande strålning.

Sveriges kärntekniska sällskap: Sveriges kärntekniska sällskap (SKS) tolkar direktivet så att det anger att en bedömning om en verksamhets berättigande ska göras vid i samband med beslut om inrättande av verksamheten. Strålsäkerhetsmyndighetens förslag ger dock sken av att en kontinuerlig bedömning av berättigandet ska föreligga. SKS anser att berättigandefrågan hanteras en gång vid beslut om inrättande av verksamheten och att det därefter tillämpas optimering av strålskyddet inom verksamheten.

Avstyrker

Socialstyrelsen: Socialstyrelsen avstyrker Strålsäkerhetsmyndighetens förslag att Socialstyrelsen ska bedöma om nya metoder där medicinsk exponering ingår är berättigade innan de får användas allmänt. Socialstyrelsen instämmer däremot i Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning att det finns behov av att på nationell nivå bedöma nya metoder där medicinsk exponering med joniserande strålning ingår. Detta kan motverka dubbelarbete hos tillståndshavarna och verka för en harmonisering av berättigandebedömningarna. Socialstyrelsen ifrågasätter dock om den egna myndigheten är den mest lämpliga aktören att göra denna bedömning. Strålsäkerhetsmyndigheten baserar sitt ställningstagande på att Socialstyrelsen tar fram nationella riktlinjer och deltar i HTA-nätverket. Nationella riktlinjer är rekommendationer som syftar till att hälso- och sjukvårdens resurser används effektivt, fördelas efter befolkningens behov samt styrs av systematiska och öppna prioriteringsbeslut. Riktlinjerna fokuserar i första hand på enskilda frågor där behovet av vägledning är särskilt stort. I förslaget anges inte närmare hur förfarandet om berättigandebedömning ska gå till. Vidare gör Socialstyrelsen, utifrån förslaget, bedömningen att tillståndshavaren är helt beroende av berättigandebedömningen för att kunna använda den nya medicinska metoden. Detta gör att förfarandet skiljer sig väsentligt åt från de nationella riktlinjer som Socialstyrelsen ger ut idag. Idag tar det ca tre år för Socialstyrelsen att ge ut en ny riktlinje och med betydande kostnadsåtgång. Riktlinjerna är dessutom enbart rekommendationer om prioritering och inte en förutsättning för att nya metoder ska användas. Av förslaget framgår inte huruvida den berättigandebedömning som Socialstyrelsen föreslår göra ska initieras av tillståndshavaren eller av Socialstyrelsen och vilken verkan bedömningen ska ha, t.ex. rekommendationer eller tvingande bestämmelser. Volymen på antalet bedömningar finns inte heller redovisat i förslaget.

Socialstyrelsen noterar att Strålsäkerhetsmyndigheten anger att användningen av joniserande strålning kan utvärderas i befintliga HTA-strukturer och att Socialstyrelsen kan göra berättigandebedömningen med hjälp av underlag från bl.a. HTA-organisationen. Socialstyrelsen instämmer dock inte i denna bedömning. HTA-nätverket har varken den struktur eller möjlighet att ta fram det underlag som behövs för att kunna göra en berättigandebedömning av nya medicinska metoder.

Utöver detta bedömer Socialstyrelsen att gränsdragningen mot bedömningen av medicintekniska produkter är otydliga. Den berättigandebedömning som föreslås är närliggande utvärdering av nya medicintekniska produkter. Detta innebär att det kan finnas andra aktörer, som exempelvis Läkemedelsverket och Tandvårds- och läkemedelsfornlänsverket som redan har pågående uppdrag av snarlik karaktär och som därmed kan vara bättre lämpade att göra föreslagna bedömningar.

Optimering

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Karolinska institutet: Karolinska institutet (KI) anser att det är angeläget att åtagandena avseende optimering för icke-joniserande strålning klargörs.

Post- och telestyrelsen: Post- och telestyrelsen (PTS) är oroliga att kravet på optimering kan komma i konflikt med PTS:s uppdrag att förvalta spektrumanvändningen och tillse att den sker på ett effektivt sätt. PTS vill därför påtala vikten av att

Strålsäkerhetsmyndigheten beaktar den stora samhällsnytta som spektrumanvändningen genererar.

Ringhals AB: Ringhals AB (RAB) anser att parentesen om ”optimering” bör tas bort och ersättas med ”ALARA”.

Vattenfall AB: Vattenfall AB (Vattenfall) anser att parentesen om ”optimering” är en upprepning av rubriken och därmed bör utgå. Vattenfall anser också att formuleringen ”... med beaktande av befintlig kunskap...” i beskrivningen av optimering ska föras in då den framgår av art. 5b i 2013/59/EURATOM och eftersom Vattenfall anser att det är rimligt att avgränsa kravet till befintlig kunskapsnivå.

Forsmarks Kraftgrupp AB: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) anser att ”... med beaktande av befintlig kunskap...” i beskrivningen av optimering ska föras in då den framgår av 2013/59/EURATOM.

Barsebäck Kraft AB: Barsebäck Kraft AB (BKAB) tolkar förslaget som om individdos inte behöver optimeras på bekostnad av kollektivdos och vice versa och anser att detta behöver förtydligas.

Arbetsmiljöverket: Arbetsmiljöverket (AV) konstaterar att det på vissa arbetsplatser kan komma att bli svårt att uppfylla 2 kap. 2 §, t ex i en gruva. Detta eftersom gruvorna redan i dag har optimerat sin verksamhet med avseende på radon och ytterligare optimering skulle innebära betydande kostnader, t ex i form av stora ventilationsanläggningar för luftväxling.

Avstyrker

–

Dosbegränsning

Tillstyrker

Miljövänner för kärnkraft tillstyrker förslaget.

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Forsmarks Kraftgrupp AB: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) anser att det bör förtydligas i 2 kap. 3 § att dosgränser inte gäller för radiologiska nödsituationer.

FKA anser vidare att det bör framgå att 2 kap. 3 § första stycket samt 2 kap. 4 och 5 §§ att detta endast avser exponering eller är tillämpliga i ”planerad verksamhet” och inte radiologisk nödsituation.

Vattenfall AB: Vattenfall AB (Vattenfall) anser att det bör förtydligas vilka exponeringssituationer som avses.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att det bör tydliggöras om “enskild person” kan vara både allmänhet och anställda.

Avstyrker

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) anser att dosbegränsningar bör regleras i en eller flera myndighetsföreskrifter och inte i en lag. MSB ser inte att det finns några behov av att detaljreglera strålskyddet på en så hög nivå i lagen, särskilt med hänsyn till att liknande regler mot andra allvarliga risker i samhället regleras på myndighetsnivå (jfr hygieniska gränsvärden inom arbetsmiljöområdet).



Dosrestriktioner

Tillstyrker

Miljövänner för kärnkraft tillstyrker förslaget.

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) anser att dosrestriktionerna bör bygga på en nationell gemensam accepterad risknivå för de personer skyddet avser. Denna risknivå bör utgöra en norm inom området. Det är sedan rimligt att ställa krav på verksamhetsutövaren att utifrån lokala förhållanden anpassa skyddsanordningar och verksamhet efter den nationellt accepterade risknivån och att i detta arbete besluta om lokala dosrestriktioner. Regionerna anser att det finns behov av att i lagen ange en acceptabel risknivå för de personer som avses.

Forsmarks Kraftgrupp AB: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) anser att 2 kap. 5 § behöver förtydligas så att det framgår huruvida det är tillståndshavarens skyldighet att ta fram eller ange dosrestriktioner för personer ur allmänheten.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att det bör förtydligas att värdet 0,1 mSv gäller för det specifika bidraget från en enskild anläggning samt vad "...annan verksamhet" innebär i detta sammanhang.

Kammarrätten i Sundsvall: Kammarrätten i Sundsvall noterar att i lagförslagets 2 kap. finns bl.a. rubriken "Dosrestriktioner för allmänheten" och rubriken "Dosrestriktioner för arbetstagare". Under den sistnämnda rubriken återfinns 5 § som handlar om dosrestriktioner för såväl arbetstagare som personer ur allmänheten. Rubrikerna är således missvisande och bör korrigeras.

Avstyrker

–

Referensnivåer

Tillstyrker

Oskarshamns kommun, Malmö kommun (Malmö Stad) och Miljövänner för kärnkraft tillstyrker förslaget om referensnivåer.

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Sveriges kärntekniska sällskap: Sveriges kärntekniska sällskap (SKS) framför att en viktig erfarenhet från de evakueringar vid radiologiska nödsituationer som förekommit är att faran för människors hälsa uppstår i själva evakueringen snarare än av den strålning människor utsätts för. Det är mycket viktigt att referensnivån för nödsituationer ska gå att anpassa till den specifika uppkomna situationen. Det är också mycket viktigt att se nivån som en årlig gräns. Dosraten har mindre betydelse om man tänker sig att stanna på platsen en kort tid. På så sätt kan till exempel intensivvårdspatienter lämnas kvar vid en evakuering varpå personalen roteras in och ut ur det evakuerade området. Patienterna flyttas så snart det är möjligt utifrån deras medicinska tillstånd. På så sätt kan man undvika att svårt sjuka dör i samband med en evakuering.

SKS vill också understryka att det inte är vid en viss dosrat man ska evakuera, utan då man faktiskt riskerar att få en hög dos. Skillnaden är väsentlig.

SKS anser att skrivningen om referensnivå vid radiologiska nödsituationer behöver förtydligas så att det framgår att det inte införs någon begränsning för dosrat under förutsättning att vistelsen där dosraten är hög avbryts i tid.

SKS anser också att det behöver förtydligas i författningskommentaren vad som avses med de ”särskilda skäl” som utgör skäl för att höja referensnivån, samt att rätten att höja referensnivån borde delegeras till Strålsäkerhetsmyndigheten.

Vidare noterar SKS att Strålsäkerhetsmyndigheten valt referensvärdet 200 Bq/m³ för radon och att detta överensstämmer med Folkhälsomyndighetens riktvärde. Strålskyddsdirektivet sätter dock detta värde till 300 Bq/m³. SKS anser att de ställningstaganden som utgjort grunden för denna sänkning av referensvärdet jämfört med direktivet bör beskrivas.

Vattenfall AB: Vattenfall noterar att Strålsäkerhetsmyndigheten föreskriver en referensnivå för radon underskridande 300 Bq/m³ som är den referensnivå som anges i strålskyddsdirektivet. Den bakomliggande tanke som ligger till grund för valet av nivå 200 Bq/m³ kan med fördel redovisas i rapporten SSM2014-1921-14.

Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund: Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund anser att det bör finnas en definition av vilka typer av bostäder som omfattas av lagen när det gäller tillsyn av radon.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att vore önskvärt om de av Strålsäkerhetsmyndigheten definierade händelseklasserna kan införas och relateras till gränsvärdena 20 och 100 mSv i 2 kap. 8§.

Sveriges geologiska undersökning: Sveriges geologiska undersökning (SGU) anser att 2 kap. 11 § omformuleras så att det står: ”Referensnivån för årlig effektiv dos från gammastrålning från byggnadsmaterial inomhus ska vara 1 millisievert”. SGU anser också att det bör framgå redan i denna paragraf, och inte bara i författningskommentaren, att det gäller nybyggnation och till viss del ombyggnation, men inte befintliga bostäder (eller snarare befintliga bostäder som byggts innan gränsvärde för gammastrålning inomhus kom in i BBR).

Boverket: Boverket konstaterar att det är oklart om formuleringen ”1 millisievert årlig effektiv dos” i 2 kap. 11 § lagförslaget motsvaras av vad som anges i avsnitt 6: 12 i Boverkets byggregler. Boverket kommer därför att överväga om det finns behov av att ändra lydelsen i byggreglerna så att den överensstämmer bättre med strålskyddsdirektivet och förslaget till ny lag om strålskydd.

Arbetsmiljöverket: Arbetsmiljöverket (AV) anser att begreppet ”aktivitetskoncentration” bör definieras eller ersättas med ett mera begripligt ord så som ”radongashalt”.

Forsmarks Kraftgrupp AB: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) anser att det är oklart vad som avses med situationer som följer av radiologiska nödsituationer och föreslår att dessa definieras som befintliga exponeringssituationer.

FKA anser även att kriterier ska anges i lagen för när övergången från radiologisk nödsituation till befintlig exponeringssituation kan ske.

FKA anser att 2 kap. 8 § bör förtydligas så att referensnivåer endast är tillämpliga i radiologiska nödsituationer.

Ringhals AB: Ringhals AB (RAB) föreslår att formuleringen ”situationer som följer av radiologiska nödsituationer” förtydligas till att avse en befintlig exponeringssituation.

RAB anser även att lagen bör förtydligas med kriterier för när en radiologisk nödsituation övergår i en befintlig exponeringssituation.

Avstyrker

Barsebäck Kraft AB: Barsebäck Kraft AB anser att referensnivån för radon bör vara 300 Bq/m³ i enlighet med EU-direktivet artikel 53.1.

Svensk Kärnbränslehantering AB: Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) anser att vissa detaljkrav som referensnivåer med fördel flyttas till föreskrift.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) anser att alla frågor om reglering av referensnivåer för olyckshändelser med risk för joniserande strålning bör utredas ytterligare och med beaktande av reglerna för räddningstjänst vid radiologisk olycka, särskilt MSB:s föreskriftsbemyndigande i 4 kap. 16 § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.

MSB bedömer att det finns betydande osäkerheter med avseende på referensnivåernas funktion och användning. MSB anser att referensnivån i praktiken endast är användbar i planeringen av en insats. Vid genomförandet av en insats måste och ska räddningsledaren beakta övriga ingående parametrar.

3 kap. Dosgränser

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Sveriges kärntekniska sällskap: Sveriges kärntekniska sällskap (SKS) noterar att den effektiva dosen för arbetstagare som fyllt 18 år, i enlighet med skrivningen i direktivet, efter särskilt godkännande får höjas till 50 mSv under ett enskilt år. Dock är siffran för ögats lins i samma undantag satt till 20 mSv/år även efter särskilt godkännande. Detta avviker från direktivets 50 mSv/år och måste rimligen vara ett fel, särskilt som den normala dosgränsen till ögats lins också föreslås bli 20 mSv/år. SKS anser att undantag ska kunna göras för att under ett enskilt år kunna utsätta ögats lins för 50 mSv. 3 kap. 1 §, om att en ekvivalent dos på 20 millisievert till ögats lins kan undantas bör därmed ses över

*Motsvarande synpunkter om 3 kap. 1 § har kommit in från: **Kungliga Tekniska Högskolan, Göteborgs universitet Barsebäck Kraft AB, Vattenfall AB, Ringhals AB, Forsmarks Kraftgrupp AB, Svensk kärnbränslehantering AB, Karolinska Institutet, Landstinget Dalarna och Uniper SE, Sydkraft Nuclear Power AB.***

Göteborgs universitet: Göteborgs universitet anser att det inte tydligt framgår i 3 kap. 2 § var man kan läsa om ”särskilt godkännande”.

Vidare anser Göteborgs universitet att dosgränser även bör återges i föreskrifter.

Forsmarks Kraftgrupp AB: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) anser att det tydligt bör framgå i 3 kap. 1–6 §§ att kraven endast gäller för ”planerad verksamhet”.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att det bör förtydligas vad som avses med ”utbildning” i 3 kap. 4 §.

Barsebäck Kraft AB: Barsebäck Kraft AB (BKAB) anser att ”en förhöjd ekvivalent dos till ögats lins” bör läggas till i 3 kap. 6 § 1, för att överensstämja med 3 kap. 1 §.

Sveriges geologiska undersökning: Sveriges geologiska undersökning (SGU) anser att dosgränser för allmänheten som anges i 3 kap. 5 § bör förtydligas så att framgår huruvida dessa gäller enbart för ”verksamhet med strålning” eller om de även är tillämpliga för

”annan verksamhet i vilken joniserande strålning kan förekomma”. SGU anser även att det behöver förtydligas vad som gäller om man äger en fastighet med bostäder där byggmaterialet ger en godkänd gammastrålningsdos på 1 mSv/år, och man dessutom har ett inflöde av markradon, som gör att de boende kommer att få en högre dos än 1 mSv/år.

Westinghouse Electric Sweden AB: Westinghouse Electric Sweden AB (WSE) anser att det bör förtydligas vem som enligt 3 kap. 1 § ger " ... särskilt godkännande ... " om att effektiv dos upp till 50 mSv kan tillåtas enskilt år.

WSE anser vidare att det bör definieras vilka individer som är "särskilt angivna arbetstagare" enligt 3 kap. 2 §.

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) anser att det finns behov av att förklara skillnad mellan de olika grupper som berörs i 3 kap. 2–4 §§ ytterligare och att det tydligt måste framgå varför det inte är berättigat att ansätta de lägre dosgränserna som anges i 4 § för åldersgruppen mellan 16 år och 18 år.

Avstyrker

–

4 kap. Allmänna skyldigheter

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

De bestämmelser om allmänna skyldigheter som finns i 1988 års strålskyddslag förs in i lagen om strålskydd. Detta innebär att nuvarande regler om krav på att vidta de åtgärder som krävs för att upprätthålla strålskyddet behålls. Vidare behålls regler om skyldigheter för den som ansvar för en verksamhet att upplysa om de risker som kan vara förenade med arbetet.

Allmänna skyldigheter utvidgas till att omfatta upprätthållande av strålskyddet och säkerheten.

En ny regel föreslås bli införd in i lagen om strålskydd som innebär att den som ansvarar för verksamheten åläggs ett informationsansvar gentemot arbetstagare i fertil ålder om vikten av att anmäla en graviditet eller amning, eftersom fostret eller barnet kan utsättas för risker till följd av exponeringen. Vid önskemål från arbetstagare ska arbetsgivaren även omplacera arbetstagaren till andra arbetsuppgifter som inte är förenade med joniserande strålning. Ammande arbetstagare får inte utföra sådant arbete som innebär att barnet kan få en stråldos som har en negativ effekt på dess hälsa.

Ovan nämnda bestämmelser om allmänna skyldigheter gäller även den som, utan att bedriva verksamhet med strålning eller annan verksamhet i vilken joniserande strålning kan förekomma, sysselsätter någon för att utföra arbete där sådan verksamhet bedrivs

Nuvarande bestämmelse om att arbetstagare är skyldiga att använda tillgänglig skyddsutrustning för att strålskyddet ska fungera tillfredsställande behålls, liksom regeln om åtgärder för att introducera en teknisk anordning på den svenska marknaden samt regeln om omhändertagande av tekniska anordningar.

Bestämmelsen om märkning av radioaktivt ämne justeras till att även omfatta tillhandahållande av ett radioaktivt ämne.

Regler om rapporteringskrav vid misstanke om skada, och krav på att föra register över strålkällor förs in i lagen.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Inspektionen för vård och omsorg: Inspektionen för vård och omsorg (IVO) noterar att det av 4 kap. 2 § ställs krav på utbildning av strålskyddsexperter och fysiker. IVO vill uppmärksamma att IVO är tillsynsmyndighet för legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och vårdgivaren/arna är därför skyldiga att anmäla en olämplig legitimerad sjukhusfysiker till IVO.

IVO konstaterar vidare att enligt 4 kap. 9 § har vårdgivaren fått en utökad rapporteringsplikt till Strålskyddsmyndigheten. Detta innebär att samma händelse kan komma att anmälas både till Strålskyddsmyndigheten och till IVO (enligt lex Maria, 3 kap. 5 § PSL där det framgår att vårdgivaren ska anmäla händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada). De gemensamma beröringspunkterna i tillsynen av den som bedriver verksamhet med strålning eller annan verksamhet i vilken joniserande strålning kan förekomma medför således att det finns behov av samverkan mellan IVO och Strålskyddsmyndigheten.

Studsvik Nuclear AB: Studsvik Nuclear AB (SNAB) anser att då 4 kap. 3 § gjorts könsneutral så kan den även göras åldersneutral och föreslår därför att man stryker ”i fertil ålder”.

Vattenfall AB: Vattenfall AB (Vattenfall) konstaterar att formuleringen ”... har god kännedom om de förhållanden, villkor och föreskrifter...” är både otydlig och svår att visa att man uppfyllt. Vattenfall tycker att det är otydligt vad som avses med formuleringen ”god kännedom” och anser att det inte är rimligt att alla individer sysselsatt i en aktivitet inom verksamheten ska ha kunskap om vilka föreskrifter som är tillämpliga på just den aktiviteten. Givetvis ska individerna ha kännedom om de regler och rutiner som rör deras arbetsuppgifter, men det är inte rimligt eller realistiskt att kräva att alla har god kännedom om de bakomliggande föreskrifterna.

Vattenfall noterar vidare att 4 kap. 3 § anger att det är den som bedriver verksamhet enligt bestämmelsens första stycke som ska erbjuda arbetsuppgifter som inte är förenade med joniserande strålning. Vattenfall anser dock att det inte är rimligt att verksamhetsutövaren ska ansvara för att erbjuda andra uppgifter eller att omplacera inhyrd personal som är gravid eller ammande. Vattenfall anser att det måste vara tydligt i lagen att skyldigheten att erbjuda andra arbetsuppgifter eller omplacera gravid eller ammande inhyrd personal, åligger den inhyrda personalens arbetsgivare. De skyldigheter som gäller den som bedriver verksamhet, enligt 4 kap. 3 §, bör endast gälla i förhållande till egna anställda och inte inhyrd personal.

Beträffande 4 kap. 6 § anser Vattenfall att det bör förtydligas vem som är mottagare av de begärda uppgifterna.

Vidare bör 4 kap. 9 § förtydligas så att det framgår vad som avses med uttrycken ”har skadats” resp. ”kan komma att skadas”. Normalt sker rapportering relaterat till höga eller överskridna doser, men här införs ett odefinierat skadebegrepp, vilket gör kravbilderna diffusa.

Vattenfall noterar vidare att 4 kap. 12 § anger att utsläpp ska begränsas så långt det är rimligt och möjligt. Vattenfall anser att innebörden av uttrycket ”rimligt och möjligt” kan

innehålla varierande ambitionsnivåer och att paragrafen, i enlighet med kraven i 4 § SSMFS 2008:23 samt strålskyddsdirektivet art. 65.2, i stället bör hänvisa till optimeringsbegreppet för att ge skrivningen rimligt och möjligt en innebörd.

Forsmarks Kraftgrupp AB: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) anser att det bör förtydligas att bestämmelserna endast gäller vid ”planerad verksamhet”.

FKA är tveksamma till om kravet om kännedom om föreskrifter tillför något samt anser att ”upplyst om de risker som är förenade med verksamheten” är för vittgående och vill avgränsa detta till att bara gälla det arbete som bedrivs.

FKA anser även att ansvarsbilden gällande det ansvar som vilande på arbetsgivare respektive tillståndshavare är otydlig. Exempelvis borde ansvar för tillhandahållande av skyddsutrustning vara tillståndshavaren medan omplacering av gravid arbetstagare måste vara arbetsgivarens ansvar.

FKA anser att formuleringen i första stycket ”... har skadats eller kan komma att skadas genom strålning...” är olycklig eftersom den är svår att tolka då alla som exponerats löper viss risk att erhålla cancer från exponeringen trots att sannolikheten för detta kan vara mycket liten. FKA föreslår att man i stället referera till överskridna dosgränser genom följande formulering: ”... anledning att misstänka att någons persondos har överskridit dosgränser angivna i...”.

FKA anser att definitionen av ”strålkälla” behöver preciseras eftersom den mycket generella formuleringen gör att det är svårt att se utläsa för vilken upplösning ett register enligt 4 kap. 11 § ska föras.

Ringhals AB: Ringhals AB (RAB) anser att 4 kap. 1 § bör förtydligas så att det framgår att den avser planerade exponeringssituationer.

RAB föreslår att begreppet ”föreskrifter” i första stycket till 4 kap. 2 § byts till ”rutiner”.

RAB föreslår också att andra stycket till 4 kap. 3 § förtydligas så att det framgår att ansvaret för arbetstagaren åligger arbetsgivaren, vilket inte alltid är ”den som bedriver verksamhet med joniserande strålning”.

RAB anser även att benämningarna ”har skadats” och ”kan komma att skadas” i första stycket till 4 kap. 9 § bör förtydligas genom hänvisning till överskridande av dosgräns (om det är detta som avses).

RAB föreslår slutligen att 4 kap. 10 § flyttas till 5 kap.

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) anser att det tydligare bör framgå att det kan finnas arbetsuppgifter som är olämpliga för gravida arbetstagare att utföra och att den som bedriver verksamhet med strålning är skyldig att identifiera dessa arbetsuppgifter inom den egna verksamheten.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) upplever att beskrivningen enligt 4 kap. 4 § ger ett delat ansvar mellan den som bedriver verksamheten och den som sysselsätter någon för att utföra arbete i verksamheten och att det därmed blir en otydlig ansvarsbild mellan t ex anläggningsägare och entreprenörer.

ESS upplever att 4 kap. 8 § ger ett delat ansvar mellan den som bedriver verksamhet och den som utför underhållsarbete i verksamheten och att det därmed blir en otydlig ansvarsbild mellan t ex anläggningsägare och entreprenörer.

ESS konstaterar vidare att övriga händelser som har betydelse från strålskyddsynpunkt, enligt 4 kap. 9 §, behöver specificeras. ESS ser gärna att en sådan specificering innefattar händelseklasser.

Karolinska institutet: Karolinska institutet anser att det är svårt att tolka definitionen av ”skada” enligt 4 kap. 9 §.

Barsebäck Kraft AB: Barsebäck Kraft AB (BKAB) ser gärna att det införs en angiven gräns för klassificeringen av en ”strålkälla” med avseende på aktivitet, i 4 kap. 11 §.

BKAB önskar att innebörd och syfte i 4 kap. 17 § förtydligas.

Landstinget Dalarna: Landstinget Dalarna anser att begreppet ”skada” i 4 kap. 9 §, bör definieras.

Sveriges geologiska undersökning: Sveriges geologiska undersökning (SGU) anser att det behövs en förklaring av när det enligt 4 kap. 6 §, blir relevant att redovisa egenskapen ”strålning” på t.ex. byggmaterial, eftersom denna paragraf delvis är till för att göra så att de som tillhandahåller byggmaterial som inte omfattas av harmoniserad standard, ändå måste märka sina produkter. Dessutom konstaterar SGU, att paragrafen kan användas som brygga om den harmoniserade standarden för bestämning av aktivitetskoncentration i byggnadsmaterial dröjer.

Westinghouse Electric Sweden AB: Westinghouse Electric Sweden AB (WSE) anser att det är en omöjlighet att uranet i WSE:s verksamhet ska hanteras som strålkällor då de kan ha tusentals poster inom verksamheten samtidigt. WSE:s framför även att uran regleras genom icke-spridningsavtal (safeguardredovisningen) och att de därmed redan finns en registerhantering av uran. WSE anser att denna registerhantering bör kunna anses vara tillräcklig.

Arbetsmiljöverket: Arbetsmiljöverket (AV) noterar att om en arbetstagare enbart exponeras för radongas kan det vara svårt att avgöra när dosen 6 mSv överskrids. Att enbart bestämma radongashalt ger en för stor osäkerhet i dosbedömning. Om EER varierar mellan 0,1 – 0,8 ger en uppskattning att dosen 6 mSv kan erhållas om radongashalten varierar mellan 1800 – 220 Bq/m³. Ett sätt att se på detta är att i en miljö med hög EER kan 6 mSv erhållas vid exponering i nivå med referensnivån för radon.

Vidare anser AV att det är oklart vad som menas med arbetstagare, d.v.s. om man avser en eller flera arbetstagare. AV anser att det är oklart hur många arbetstagare som måste riskera att överskrida dosen 6 mSv, i en verksamhet med flera arbetstagare.

Sveriges kärntekniska sällskap: Sveriges kärntekniska sällskap (SKS) anser att det är otydligt vilken exponeringssituation som avses i 4 kap. 10§.

Avstyrker

Näringslivets regelnämnd: Näringslivets regelnämnd (NNR) anser att det saknas en konsekvensanalys av kravet att oskadliggöra teknisk anordning.

NNR anser också att befintlig konsekvensutredningen saknar konkreta uppgifter om ökade kostnader för företagen på grund av krav att föra register över strålkällor.

Exponering av allmänheten och miljön

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

Bestämmelser om begränsning av utsläpp av radioaktiva ämnen och övervakning av utsläpp av radioaktiva ämnen från en verksamhet med strålning förs in i strålskyddslagen.



Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Sveriges kärntekniska sällskap: Sveriges kärntekniska sällskap (SKS) noterar att 4 kap. 12 § anger att utsläpp ska begränsa utsläpp så långt det är rimligt och möjligt. SKS anser att detta bör preciseras för att bli betydelsefullt. T.ex. anges i direktivet en koppling till optimeringsbegreppet. SKS anser att 4 kap. 12 § 1 om exponeringsbegränsningar från utsläpp ska kopplas till optimeringsbegreppet.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att det är otydligt vad som avses med kravet om att "... mäta eller på annat sätt övervaka" enligt 4 kap. 12 § och tror att detta krav kan medföra att det blir svårt att optimera tekniska lösningar.

Avstyrker

–

Omhändertagande av radioaktivt avfall och åtgärder vid avveckling

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

Bestämmelser om att begränsa uppkomsten av radioaktivt avfall och att radioaktivt avfall ska tas omhand så snart som det är möjligt och rimligt efter att det har uppkommit i en verksamhet förs in i lagen om strålskydd.

En förtydligande bestämmelse om verksamhetsutövarens kvarstående skyldigheter avseende radioaktivt avfall förs in i lagen.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Studsvik Nuclear AB: Studsvik Nuclear AB (SNAB) tycker att det är bra att kraven i Miljöbalken belyses i texten till 4 kap. 13 §. Då kraven i miljöbalken 2 kap. 5 § redan gäller i dag för radioaktivt avfall, så är det lämpligt att hänvisa till dessa då det annars kan ge intryck av att miljöbalkens bestämmelser inte gäller verksamhet med joniserande strålning.

Kärnavfallsrådet: Kärnavfallsrådet anser att det behöver förtydligas vad som är rimliga åtgärder för att begränsa uppkomsten av radioaktivt avfall.

Avstyrker

–

5 kap. Tillstånd, anmälan och rapportering

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

De bestämmelser om tillstånd, samt begränsningar vid prövning av tillstånd som finns 1988 års strålskyddslag föreslås föras in i lagen om strålskydd. Nuvarande regler om möjligheter att föreskriva om krav på tillstånd för tekniska anordningar, eller del av anordning som kan alstra icke-joniserande strålning, som är av väsentlig betydelse från strålskyddssynpunkt, behålls också i den nya lagen. Även de begränsningar vid prövning av tillstånd som finns i 1988 års strålskyddslag liksom bestämmelser om tillståndsvillkor och återkallelse av tillstånd behålls också i den nya lagen.

Ett tillstånd ska för sin giltighet få göras beroende av att den som avser att bedriva verksamheten ställer säkerhet för de kostnader för avfallshantering och återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda.

Kravet på tillstånd för vissa föreskrivna verksamheter ska kunna ersättas med en anmälan, om det kan anses tillräckligt från strålskyddssynpunkt. En anmälningspliktig verksamhet ska få påbörjas tidigast sex veckor efter det att en anmälan har kommit in till myndigheten. Även om en verksamhet omfattas av anmälningsplikten ska tillsynsmyndigheten få förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd. Anmälningsplikt ska kunna införas för verksamheter som idag inte är tillståndspliktiga.

En ny regel införs i strålskyddslagen om att utländskt radioaktivt avfall inte ska få förvaras i Sverige utan särskilt tillstånd, med undantag för radioaktivt avfall som uppkommit eller har sitt ursprung i Sverige men har behandlats eller upparbetats utomlands och strålkällor som ursprungligen tillverkats i Sverige. Dessa ska kunna tas emot för slutförvar. Detta krav rimmar väl med kärntekniklagens förbud att utan särskilt tillstånd slutförvara eller i avvaktan på slutförvaring mellanlagra kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett användas på nytt, om eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land, samt med direktivet om radioaktivt avfall och avfallskonventionen.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Post- och telestyrelsen: Post- och telestyrelsen (PTS) vill informera om att myndigheten redan har ett register över radiosändare i Sverige, för vilka tillstånd getts enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation och att en dialog med PTS är lämplig i de fall som Strålsäkerhetsmyndigheten överväger att införa tillstånds- eller anmälningsplikt för strålning från radiosändare.

Generellt anser PTS att det är bra att istället för tillståndsplikt tillämpa anmälningsplikt då det är en mindre ingripande metod.

Socialstyrelsen: Socialstyrelsen kan inte utläsa av Strålsäkerhetsmyndighetens rapport hur exponering från utrustning med icke-joniserande strålning som används för åldersbestämning, t.ex. magnetkamera, ska regleras. Det bör övervägas om även sådan verksamhet ska vara tillståndspliktig.

Kammarrätten i Sundsvall: Kammarrätten i Sundsvall anser att den föreslagna lydelsen av 5 kap. 10 § första stycket bör formuleras om. Vid tillståndsprövningen för aktuell typ av verksamhet kan det rimligen inte vara känt vilka som kommer att exponeras vid utbildning (av människor utan medicinskt syfte) i verksamheten. Ändå krävs det, som bestämmelsen nu är utformad, att den som ska exponeras i verksamheten redan har lämnat sitt samtycke till utbildningen för att tillstånd ska kunna ges till verksamheten. I bestämmelsen sker således en tidsmässig sammanblandning av tillståndsprövningen och samtycke till exponering i den därpå följande verksamheten.

Läkemedelsverket: Läkemedelsverket anser att 5 kap. 1 § kan upplevas som onödigt. Införsel av produkter som omfattas av lagen om medicintekniska produkter torde svårligen falla under begreppet verksamhet med joniserande strålning oaktat det tredje stycket. Om stycket tas bort kan förslagsvis ett förtydligande istället göras på förarbetsnivå.

Dragon Mining Sweden AB: Dragon Mining Sweden AB (DMS) anser 5 kap. 13 § första stycket, är en viktig förenkling för att undvika överarbete för verksamheter där risken för exponering av strålning är liten. För en liten verksamhet, som ex. DMS, kan detta vara avgörande för möjligheten att överhuvudtaget bedriva verksamheten. Dock vill DMS påpeka att det är viktigt för verksamhetsutövaren att veta vilka krav som gäller för en anmälan. Detta för att verksamhetsutövaren ska kunna planera sin verksamhet.

Kungliga Tekniska Högskolan: Kungliga Tekniska Högskolan noterar att kravet enligt 5 kap. 7 § innebär att stat, kommun, landsting och kommunförbund undantas från kravet om finansiella säkerheter för avfallshantering och återställningsåtgärder och vill veta om undantaget även gäller HASS-källor.

Ringhals AB och Forsmarks Kraftgrupp AB: Ringhals AB (RAB) och Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) föreslår att begreppet ”rapportering” i rubriken till detta kapitel stryks eftersom kapitlet inte omfattar några bestämmelser om rapportering.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att begränsningen “... söder om 60 grader sydlig bredd” behöver förklaras i 5 kap. 9 §, samt att andra punkten i samma paragraf kan tolkas som att transporter enligt 1 § inte får ske till Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater.

ESS anser vidare att det behöver förtydligas vad som avses med “... eller under tillståndets giltighetstid”, enligt 5 kap. 15 §.

Barsebäck Kraft AB: Barsebäck Kraft AB (BKAB) konstaterar att miljöbalken är överordnad och styr när en MKB ska tas fram och ställer sig därför frågande till det förtydligande som nu föreslås enligt 5 kap. 5 §. Om det finns ett behov av ett förtydligande i detta avseende bör detta ske i miljöbalken och inte i strålskyddslagen.

Läkemedelsverket: Läkemedelsverket anser att 5 kap. 1 § tredje stycket, är onödigt. Införsel av produkter som omfattas av lagen om medicintekniska produkter torde svårligen falla under begreppet verksamhet med joniserande strålning oaktat det tredje stycket. Om stycket tas bort kan förslagsvis ett förtydligande istället göras på förarbetsnivå.

Sveriges geologiska undersökning: Sveriges geologiska undersökning (SGU) tycker att det är oklart varför man inte redan i 5 kap. hänvisar till att undantag för tillstånd finns angivna i förordningen.

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) anser att ansvarsförhållanden angående utbildning utan medicinskt syfte enligt 5 kap. 10 §, bör utredas ytterligare. Regionerna anser att det är oklart vem som har ansvar för berättigandebedömningen i de olika typer av situationer som räknas upp och att det inte framgår hur kravet på berättigandebedömning ska tillgodoses. Regionerna anser vidare att det på ett tydligare sätt måste framgå hur kraven på tillstånd och tillståndsprövning kommer att utformas för utbildning utan medicinskt syfte så att en konsekvensanalys kan göras.

Avstyrker

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) konstaterar att lagen (2006:263) om transport av farligt gods och tillämpningsföreskrifter till denna reglerar säkerheten i samband med transport av farligt gods i form av bland annat radioaktiva ämnen, vilket relaterar till 5 kap. 1 § och 5 kap. 14 §. MSB anser att det inte har framkommit några motiv för en dubbelreglering i förhållande till dessa regler.

6 kap. Exponering av arbetstagare

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

Arbetstagare ska i sitt arbete vara skyddade mot strålningens skadliga verkan och inte utsättas för stråldoser över dosgränserna.

Arbetsgivarens ansvar att hålla stråldoser till arbetstagare så låga som det är möjligt och rimligt och att använda optimeringsverktyg ska framgå av lagen om strålskydd.

Dosgränsen för effektiv dos för arbetstagare bestäms till 20 millisievert effektiv dos per år, vilket är modifiering jämfört med dagens dosgränser. En dosgräns på 50 millisievert under ett år kan tillåtas om det kan anses berättigat, efter en särskild prövning av myndigheten. Under en femårsperiod ska den genomsnittliga årsdosen vara högst 20 millisievert per år.

Bestämmelsen om 18-årsgräns för sysselsättning i verksamhet med joniserande strålning kompletteras med en regel som möjliggör att någon som har fyllt 16 år får arbeta i en verksamhet med strålning förutsatt att arbetsuppgifterna är sådana att det inte finns någon som helst risk att personen får en stråldos som överskrider de dosgränser som gäller för allmänheten.

Ett förbud införs för den som är under 18 år att arbeta vid en radiologisk nödsituation.

Tillstyrker

—

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Sveriges kärntekniska sällskap: Sveriges kärntekniska sällskap (SKS) anser att 6 kap. 2 § tredje stycket, bör omformuleras så att kravet på läkarundersökning vid överskridande av dosgränsen för arbetstagare inskränks till de fall personer förväntas uppvisa symptom.

Kungliga Tekniska Högskolan: Kungliga Tekniska Högskolan tolkar 6 kap. 2 § som att alla som sysselsätts i verksamhet med joniserande strålning ska ha genomgått medicinsk kontroll och vill veta skälet till denna förändring

Landstinget Dalarna: Landstinget i Dalarna anser att bestämmelserna enligt 6 kap. 2 §, nu är svårtolkade. Landstinget Dalarna förutsätter att den medicinska kontrollen är avsedd att begränsas till kategori A såsom tidigare. Detta eftersom det annars skulle leda till ökade kostnader och ineffektivt nyttjande av läkarresurser.

Forsmarks Kraftgrupp AB och Karolinska Institutet: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) och Karolinska Institutet (KI) anser att 6 kap. 2 § behöver ändras så att den ger utrymme för den kategoriindelning av arbetstagare som finns i dag (kategori A och kategori B).

Svensk kärnbränslehantering AB: Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) uppfattar uppgifterna i 6 kap. 3-4 §§ som motstridiga. SKB framför att en räddningsledare kan planera för olika insatser som brand, sabotage och liknande och ta fram insatsplaner som

beräknas överstiga 20 mSv (men under referensnivåerna), men vid en kritisk situation kan förhållanden uppkomma som medför att räddningsledaren inte har tillgång till någon personal eftersom samtliga kan vägra utföra planerade insatser. SKB föreslår därför att förslaget utgår från BSS artikel 53.2 3 som anger att frivilligheten uppstår vid doser som kan överstiga >100 mSv och inte 20 mSv.

Ringhals AB: Ringhals AB (RAB) föreslår att 6 kap. 1 § ändras från "Undantag får endast göras för..." till "Undantag utgörs av...".

RAB föreslår även att det i författningsunderlagstexten till 6 kap. 9 § införs en hänvisning till föreskrifterna AFS 2009:7 om artificiell optisk strålning, eftersom reglering ur ett arbetsmiljöperspektiv för laserpekare regleras via dessa föreskrifter.

SveMin: SveMin anser att det är otydligt vilka verksamheter som avses i 6 kap. 2 § och huruvida detta även gäller gruvverksamhet samt om även anställda på gruvbolagens laboratorier som exponeras för mycket låga halter radon omfattas.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) noterar att det finns vissa oklarheter kring maximal effektiv stråldosen för arbetstagare i samband med händelser som är "ej förväntade" eller "osannolika". ESS:s uppfattning är att denna dosgräns bör vara 50 mSv vilket är i harmoni med direktivet.

Avstyrker

–

Exponering av arbetstagare i samband med en radiologisk nödsituation

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

Bestämmelser om exponering av arbetstagare i radiologiska nödsituationer förs in i strålskyddslagen.

Exponering av arbetstagare i radiologiska nödsituationer utökas från att endast omfatta personal hos tillståndshavare till att omfatta alla personer som har särskilda uppgifter i en radiologisk nödsituation. Vidare ska exponeringen av arbetstagare i radiologiska nödsituationer om möjligt underskrida dosgränserna för arbetstagare och arbete som bedöms överskrida dosgränserna får endast utföras av frivilliga arbetstagare.

Den som ansvarar för räddningsarbetet får, i situationer där det inte är realistiskt att underskrida dosgränserna, fastställa referensnivåer för exponering av arbetstagare till en nivå som om möjligt underskrider 100 millisievert effektiv dos. Om det behövs för att rädda liv, förhindra allvarliga strålningsrelaterade hälsoeffekter eller förhindra att katastrofartade förhållanden uppstår får dock den som ansvarar för räddningsarbetet fastställa referensnivåer över 100 millisievert effektiv dos, men inte över 500 millisievert effektiv dos.

Arbetstagare som kan komma att exponeras i samband med radiologiska nödsituationer ska i förväg få information om hälsorisker som förknippas med exponeringen och om möjliga skyddsåtgärder.

Individuell övervakning eller bedömning av stråldoser för arbetstagare som exponeras i radiologiska nödsituationer ska genomföras och anpassas efter omständigheterna.

Vid räddningsarbete i samband med radiologiska nödsituationer gäller såväl bestämmelserna om gravida och ammande arbetstagare, som bestämmelserna om

läkarundersökning för arbetstagare som kan ha exponerats över dosgränserna eller där det finns tecken på skada som kan vara föranledd av joniserande strålning.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Forsmarks Kraftgrupp AB och Ringhals AB: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) och Ringhals AB (RAB) anser att bestämmelserna i 6 kap. 6 § bör uppdateras så att de även kvinnor i fertil ålder tillåts delta i räddningsarbete om de själva har uteslutit att de är gravida.

Ringhals AB: Ringhals AB (RAB) anser att det behövs ett förtydligande om vid vilken dosgräns arbetet enbart får utföras av frivilliga arbetstagare.

Svensk Kärnbränslehantering AB: Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) anser att frivillighet för arbetstagare bör gälla från 100 mSv, och anför att det annars kan uppstå problem med att få arbetstagare att delta i räddningsinsatser som bedöms medföra doser över 20 mSv. SKB påpekar även att de uppfattar att gränsen för frivillighet i direktivet anges till 100 mSv.

Avstyrker

–

7 kap. Övrig exponering av allmänheten

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

En ny regel införs i lagen om strålskydd som gäller exponering vid utbildning av människor utan medicinskt syfte. Regeln innebär att tillstånd inte får ges till verksamhet som innefattar sådan exponering såvida det inte föreligger särskilda skäl och den som ska exponeras har lämnat sitt samtycke till utbildningen.

I strålskyddslagen införs ett förbud mot att yrkesmässigt upplåta kosmetiskt solarium till en person som inte har fyllt 18 år. Den som yrkesmässigt upplåter kosmetiskt solarium ska förvissa sig om att konsumenten har fyllt 18 år. I anslutning till solarier ska det finnas en klar och tydligt synbar skylt som upplyser om förbudet.

Den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solarier genom egenkontroll kontrollera verksamheten och se till att personalen får den information och stöd som den kan behöva för att kunna följa bestämmelserna i strålskyddslagen och anslutande föreskrifter.

Exponering för utbildning utan medicinskt syfte

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Socialstyrelsen: Strålsäkerhetsmyndigheten gör bedömningen att röntgenundersökningar för åldersbestämningar i asylärenden är en rättslig åtgärd och inte hälso- och sjukvård. Socialstyrelsen vill tillägga att det i dagsläget inte är utrett huruvida åldersbestämningar är

att anse som hälso- och sjukvård eller inte. Det finns en rad frågor som måste besvaras rörande medicinska ålderbedömningar och frågan är komplex. Det rör allt från vetenskapliga aspekter till rättssäkerhet och etik. Exempelvis behöver klargöras om enbart medicinsk utbildad personal ska få genomföra undersökningen och analysera materialet, hur överskottsinformation ska hanteras samt hur informationen ska journalföras och bevaras. Socialstyrelsen bedömer att dessa frågeställningar bör vara relevanta för Strålsäkerhetsmyndigheten vid den föreslagna tillståndsprövningen.

Socialstyrelsen kan inte utläsa av Strålsäkerhetsmyndighetens rapport hur exponering från utrustning med icke-joniserande strålning som används vid åldersbedömningar, t.ex. magnetkamera, ska regleras. Mot bakgrund av de aspekter som räknats upp ovan bör det övervägas om även sådan verksamhet ska vara tillståndspliktig.

Västra Götalands läns landsting: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) anser att det är oklart vem som har ansvar för berättigandebedömningen i de olika typer av situationer som räknas upp i utredningen. I utredningen framkommer inte hur kravet på berättigandebedömning ska tillgodoses. Det måste också på ett tydligare sätt framgå hur kraven på tillstånd och tillståndsprövning kommer att utformas för utbildning utan medicinskt syfte så att en konsekvensanalys kan göras.

Kammarrätten i Sundsvall: Kammarrätten i Sundsvall har inget att erinra mot utredningens förslag i sak i denna del men anser att den föreslagna lydelsen av 5 kap. 10 § första stycket inte har lämplig utformning och bör formuleras om (se vidare 5 kap. om Tillstånd och anmälan).

Avstyrker

–

Kosmetiskt solarium och kosmetiska exponeringar

18-årsgärns för kosmetiska solarier

Tillstyrker

Sveriges Hudterapeuters Riksorganisation (SHR), Uppsala kommun och Malmö kommun (Malmö stad) tillstyrker förslaget.

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Göteborgs kommun: Göteborgs kommun (Göteborgs stad) anser att det behövs en tydlighet vad gäller omfattningen av det kommunala tillsynsansvaret och i det fall Strålsäkerhetsmyndigheten kommer att ta över/tillbaka tillsyn över kosmetiskt solarium eller kosmetiska exponeringar som tidigare överlämnats till kommunen. Detta eftersom kommunen på förhållandevis kort tid nu har mottagit minst tre remisser som berör en 18-årsgräns för kosmetiska solarier och kosmetisk exponering.

Sveriges kommuner och landsting: SKL bedömer att Strålsäkerhetsmyndigheten behöver öka sina informationsinsatser om införandet av 18-årsgräns för solarier och om hur åldersgränsen ska upprätthållas. Strålsäkerhetsmyndigheten måste dessutom prioritera tillsynsvägledning, särskilt vad gäller verksamheter med integrerade solarier (exempelvis gym) och kontrollköp.



Malmö kommun: Malmö kommun (Malmö stad) förslår att ordet ”solaren” byts mot ”solariekund” eller ”den person som ska sola”, och att ”ställe” byts mot ”solariebås eller solarierum” för tydlighetens skull.

Oskarshamns kommun: Oskarshamns kommun anser att det finns ett behov av att fungerande ålderskontroll sker hos den som erbjuder solarietjänster. Det är ett krav att verksamhetsutövaren har fungerade kontroll av att detta förbud följs i den dagliga verksamheten vilket medför att obemannade solarier kommer att försvinna.

Stockholms kommun: Stockholms kommun (Stockholms stad) stad anser att det finns behov av att tydliggöra för både verksamhetsutövaren och tillsynsmyndigheten var exempelvis skylt med information om förbudet ska sitta uppsatt. Stockholm stad anser därför att Strålsäkerhetsmyndigheten bör få möjlighet att meddela föreskrifter om hur informationsskyldigheten om förbudet ska fullgöras.

Solna kommun: Solna kommun (Solna stad) ställer sig positiv till Strålsäkerhetsmyndighetens förslag men konstaterar att det dock kommer att bli svårt för verksamheter med s.k. ”drop-in” system att kunna uppfylla förbudet om en åldersgräns eftersom det är svårt för verksamhetsutövare att kontrollera detta om inte personal finns på plats.

Avstyrker

Svensk solarieförening: Svensk solarieförening (SSF) avstyrker förslaget om införande av 18-årsgräns för kosmetiska solarier. Kostnaderna för efterlevnadskontroll och för samhället i form av konkurser, arbetslöshet och kreditförluster blir helt orealistiska eftersom en ny lag är onödig. Förslaget saknar stöd i modern medicinsk forskning. Regleringen riskerar resultera i ett okontrollerbart upplåtande av solarier i hemmamiljö och på en svart marknad, där solarier kan upplåtas till minderåriga. SSF menar att förslaget om 18-årsgräns och krav på bemanning av solarier strider mot gällande EU-regelverk. Krav på åldersgräns kommer medföra konkurser och nedläggningar i branschen och medföra att ett stort antal personer förlorar sin inkomst.

Bestämmelser om information och egenkontrollprogram för kosmetiska solarier

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Konsumentverket: Konsumentverket föreslår att ordet ”solare” enligt 7 kap. 2 § byts ut mot ”konsument”.

Malmö kommun: Malmö kommun (Malmö stad) tillstyrker förslagen på egenkontroll och utbildning för solarieverksamheter. Malmö stad anser att föreskrifterna behöver utformas på ett sådant sätt att verksamhetsutövarens egenkontroll blir väl dokumenterad. Rutiner för t.ex. förebyggande underhåll, felsökning, m.m. måste finnas i skriven form och journalföring av vidtagna åtgärder ska kunna visas upp. Malmö stad föreslår också att byta ut ordet ”solaren” mot ”solariekund” eller ”den person som ska sola”, och att byta ut ordet ”ställe” mot ”solariebås” eller ”solarierum”.

Uppsala kommun: Uppsala kommun anser att det bör framgå tydligt i lagstiftningen att en solarieverksamhet måste vara bemannad. Det bör också framgå tydligt i lagstiftningen att egenkontrollen ska vara dokumenterad.



Avstyrker

–

18-årsgräns för kosmetiska exponeringar

Tillstyrker

Uppsala kommun och Malmö kommun (Malmö stad) tillstyrker förslaget.

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Göteborgs kommun: Göteborgs kommun (Göteborgs stad) anser att det behövs en tydlighet vad gäller omfattningen av det kommunala tillsynsansvaret och i det fall Strålsäkerhetsmyndigheten kommer att ta över/tillbaka tillsyn över kosmetiskt solarium eller kosmetiska exponeringar som tidigare överlämnats till kommunen. Detta eftersom kommunen på förhållandevis kort tid nu har mottagit minst tre remisser som berör en 18-årsgräns för kosmetiska solarier och kosmetisk exponering.

Sveriges Hudterapeuters Riksorganisation: SHR stöder förslaget om 18-årsgräns för kosmetiska exponeringar med reservation för att patienter som remitterats från sjukvården och som är under 18 år även i fortsättningen ska kunna få hjälp med hårborttagning. SHR påpekar att patienter remitteras från sjukvården till hudterapeuter för hårborttagning, t.ex. patienter med Hypertrikos eller transsexuella personer. Dessa är ofta under 18 år. SHR förutsätter att dessa behandlingar av dessa inte är att betrakta som kosmetiska behandlingar.

Socialstyrelsen: Socialstyrelsen anser att det skulle behöva övervägas om vissa behandlingar kan undantas en 18-årsgräns för kosmetiska exponeringar under vissa förutsättningar.

Stockholms kommun: Stockholms kommun (Stockholms stad) anser att det behöver förtydligas i föreskrifterna om verksamhetsutövarens egenkontroll måste vara dokumenterad eller inte, vilket kommun anser att den ska vara. Det är kommunens uppfattning att en dokumenterad egenkontroll förbättrar och säkerställer verksamhetens egenkontroll eftersom verksamhetsutövaren rent fysiskt behöver skriva ner sina rutiner och på så vis tänka igenom vad de behöver vidta för åtgärder för att skydda människors hälsa.

Avstyrker

–

Bestämmelser om information och egenkontrollprogram för kosmetiska exponeringar

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Haninge kommun: Haninge kommun anser att det bör vara tydligt reglerat vilken kompetens som en behandlare av kosmetiska exponeringar ska ha för att minska hälsorisken vid behandlingarna.

Sveriges Hudterapeuters Riksorganisation: SHR stöder förslaget om krav på program för egenkontroll för verksamheter som utför kosmetiska exponeringar. SHR anser att det är önskvärt om det i föreskrifter kunnat anges vilken typ av kompetens som krävs för att



ha nödvändiga kunskaper för att utföra behandlingar med IPL, t.ex. krav om SEQF5 enligt europeisk standard för hudterapeutyrket.

Uppsala kommun: Uppsala kommun anser att det tydligt bör framgå av lagen att egenkontrollen ska vara dokumenterad.

Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund: Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund anser att verksamheter som utför eller avser att utföra kosmetiska exponeringar bör dessa omfattas av anmälningsplikt. Detta för att tillsynsmyndigheten ska få kännedom om vilka de är. Kravet bör även gälla befintliga verksamheter.

Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund anser även att det bör vara tydligt reglerat vilken kompetens som en behandlare av kosmetiska exponeringar ska ha för att minska hälsoriskerna vid behandlingarna.

Stockholms kommun: Stockholms kommun (Stockholms stad) anser att det behöver förtydligas i föreskrifterna om verksamhetsutövarens egenkontroll måste vara dokumenterad eller inte, vilket kommun anser att den ska vara. Det är kommunens uppfattning att en dokumenterad egenkontroll förbättrar och säkerställer verksamhetens egenkontroll eftersom verksamhetsutövaren rent fysiskt behöver skriva ner sina rutiner och på så vis tänka igenom vad de behöver vidta för åtgärder för att skydda människors hälsa.

Avstyrker

–

Naturligt förekommande radioaktiva ämnen

Radon

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

Bostäder, arbetsplatser och lokaler dit allmänhet ska optimeras med avseende på radon. Tillsyn över egna hem ska dock undvikas.

En referensnivå för radon på 200 becquerel per kubikmeter ska gälla på arbetsplatser. Hantering av radon på arbetsplatser ska ske enligt en anpassad tillämpning (graded approach), vilket innebär att radonhalten sänkas så långt som är möjligt och rimligt. Radonhalten ska kontrolleras så att den ligger under referensnivån. Om detta inte är möjligt och den effektiva dosen från radon riskerar att överstiga 6 millisievert per år ska verksamheten anmälas till Strålsäkerhetsmyndigheten.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Boverket: Boverket anser det är oklart hur den föreslagna referensnivån i 2 kap. 10 § och de allmänt hållna reglerna om krav på att vidta åtgärder i 7 kap. 5–6 §§ förhåller sig till skyldigheten att vidta åtgärder enligt 9 kap. 9 § miljöbalken för att undvika olägenheter för människors hälsa. Det är oklart om tillsynsmyndigheten kan kräva att åtgärder vidtas om aktivitetskoncentrationen i en bostad ligger över referensnivån respektive om den ligger under referensnivån, och om den bedömningen görs oberoende av om en olägenhet

enligt miljöbalken föreligger eller inte. På sid. 167 i den remitterade rapporten anges att bestämmelserna i 7 kap. 5–6 §§ lagförslaget inte gäller "egna hem". Detta framgår dock inte av författningsförslaget. Om det är avsikten att "egna hem" inte ska omfattas av förslagets regler om bostäder, bör det framgå av lagtexten och det bör även definieras vad begreppet avser. Vidare bör lagtexten preciseras så att det klart framgår vad rekvisitet "som allmänheten har tillträde till" syftar tillbaka på. Åtminstone i 9 kap. 2 § synes det syfta tillbaka på bostäder, vilket sannolikt inte är avsikten.

Malmö kommun: Malmö kommun (Malmö stad) tillstyrker föreslagna regler rörande radon, och anser att det även bör vara en skyldighet att eftersträva en så låg halt som möjligt av radon i lokaler där allmänheten har tillträde.

Malmö stad framhåller också att lagen eller förordningen behöver, på samma sätt som gäller enligt förordning (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken, ange att myndighets beslut om betalning av avgifter får verkställas enligt utsokningsbalken. Samtidigt behöver en bestämmelse i 1 kap. 2 § Utsökningsförordning (1981:981) ange att mål om sådana avgifter ska handläggas som allmänna mål. Detta för att säkra finansieringen för tillsynen av bland annat radon.

Malmö stad framför även ett omformuleringsförslag av 7 kap. 5 § så att "Arbetsplatser, bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till, ska användas så att radonhalten blir så låg som det är möjligt och rimligt." ändras till "Lokaler som allmänheten har tillträde till, arbetsplatser och bostäder, ska användas så att radonhalten blir så låg som det är möjligt och rimligt."

Mark- och miljööverdomstolen, Svea hovrätt: Mark- och miljööverdomstolen, Svea hovrätt, är av uppfattningen att det krävs ett förtydligande tillägg till 9 kap. 9 § Miljöbalk (1998:808), som anger att olägenheter med radon ska prövas enligt strålskyddslagen.

Kammarrätten i Sundsvall: Kammarrätten i Sundsvall anser att begreppet "bostäder som allmänheten har tillträde till" i föreslagen lydelse av 7 kap. 5–6 §§ och 9 kap. 2 § strålskyddslagen samt 9 kap. 3 § strålskyddsförordningen, inte har avsedd mening eller ens en rimlig mening och därför bör formuleras om. Bestämmelserna i 7 kap. 5–6 §§ i lagförslaget är utformade efter förebild av 9 kap. 9 § miljöbalken. Det begrepp som används där är emellertid "bostäder och lokaler för allmänna ändamål" och lokutionen "för allmänna ändamål" torde endast syfta tillbaka på lokaler (jfr prop.1997/98:45 s. 349 ff.).

Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund: Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund upplever att det är otydligt hur lydelsen "så att radonhalten blir så låg som det är rimligt och möjligt" förhåller sig till referensvärdet 200 Bq/m³ och därmed hur tillsynen ska bedrivas.

Göteborgs kommun: Göteborgs kommun (Göteborg stad) efterfrågar ytterligare beskrivning av en utformning över ansvaret för ändringar (och genomförandet) för att uppnå skydd av allmänhet avseende radon i bostäder och arbetsplatser.

Sveriges geologiska undersökning: Sveriges geologiska undersökning (SGU) anser att 7 kap. 5 § bör ändras till: "Arbetsplatser, bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till, ska användas så att radonhalten blir så låg som det är möjligt och rimligt under tider då personer vistas där." eller "Arbetsplatser, bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till, ska användas så att exponeringen för radon blir så låg som det är möjligt och rimligt." SGU framhåller också att i författningskommentarerna uppmantra till radonsäkert byggande inte har någon juridisk hållning och ett sådant krav i så fall ska ställas i BBR.

SGU vill även förtydliga att SGU endast ger råd till kommuner vad gäller markradon och att man inte är tillsynsvägledande vilket Strålsäkerhetsmyndighetens rapport kan uppfattas som att den anger.

Trollhättans kommun: Trollhättans kommun (Trollhättans stad) föreslår att resultat från radonmätning vid nybyggnation redovisas till lägenhetsregistret istället för Boverket. Nämnden anser att resultat från radonmätningar bör få en officiell status. Vidare föreslår Trollhättans stad att det införs en sanktionsavgift om det vid nybyggnad av bostäder inte redovisas resultat från radonmätning senast tre år efter färdigställande av bostad.

Arbetsmiljöverket: Arbetsmiljöverket (AV) instämmer i förslaget att AV ska ha tillsyn på arbetsplatser där referensnivån på 200 Bq/m³ inte överskrids. AV anser dock att allt ansvar för tillsyn, krav på anmälan, etc. för radon på arbetsplatser, där referensnivån överskrids och oberoende av effektiv stråldos till arbetstagarna, ska ligga hos Strålsäkerhetsmyndigheten. Skälet till AV:s inställning är att såsom förslaget är utformat nu kommer båda myndigheterna att tvingas till en betydande administrativ hantering, t.ex. i form av registerhållning. Vidare är det oklart hur tillsynsansvaret förs över till en myndighet resp. tillbaka då gränsen för tillsynsansvaret är 6 mSv och denna gräns kan inte anses vara en entydig gräns.

Vidare är enligt AV:s bedömning, artikel 25.2 i strålskyddsdirektivet inte överförd korrekt i förslaget. Den är överförd korrekt vad gäller överskridande om effektiv stråldos men inte vad gäller överskridande om referensnivå, artikel 54.3 i direktivet om krav på anmälan till tillsynsmyndighet vid överskridande av referensnivå.

AV anser också att det är olyckligt att två exponeringsmått används för radonexponering, dels som aktivitetskoncentration (radonkoncentration) dels som effektiv dos. Svårigheten här är att det inte finns en entydig relation mellan radonkoncentration (radongashalt) i luft, och effektiv dos (dos i lungorna som erhålls från radondöttrarnas sönderfall). Ur tillsynssynpunkt är detta olyckligt då arbetstagarnas exponering uttryckt i effektiv dos ger en stor variation i tillåten aktivitetskoncentration vilket innebär att arbetsgivarna inte vet när en given effektiv stråldos överskrids. Det är även oklart vad som menas med arbetstagare i 4 kap. 10 §, d.v.s. om man avser en eller flera arbetstagare.

AV noterar vidare att det är svårt att tolka vad som menas med ordet ”användas” i 7 kap. 5–6 §§.

Westinghouse Electric Sweden AB: Westinghouse Electric Sweden AB tycker att tillsynen på radonområdet i Sverige är snårig. WSE anser att Strålsäkerhetsmyndigheten bör kunna ta ett större ansvar för att förenkla den nationella hanteringen av den kanske viktigaste strålskyddsaspekten i Sverige. För övrigt tycker WSE det är otydligt hur denna nya reglering ska tillämpas på arbetsplatser. WSE anser att detta borde framgå i avsnittet om exponering av arbetstagare (6 kap.) om kravet avseende referensnivån ska tillämpas på arbetsplatser

Mark- och Miljöödomstolen, Nacka Tingsrätt: Mark- och Miljöödomstolen, Nacka Tingsrätt noterar att begreppet ”annan verksamhet i vilken joniserande strålning kan förekomma” används på vissa ställen, bl.a. i 4 kap. 1 §. I 6 kap. 8 § används begreppet ”annan verksamhet där joniserande strålning kan förekomma”. Domstolen ser således ett behov av att man ser över hela begreppet. Domstolen anser att det senare alternativet är att föredra. Det bör sammantaget övervägas att genom komplettering av definitionen i 1 kap. 10 § förtydliga de olika verksamhetsbegrepp som förekommer i lagtexten.

Svensk Kärnbränslehantering AB: Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) noterar att hantering av radon på arbetsplatser ska ske enligt en anpassad tillämpning (graded approach), vilket SKB anser är rimligt.

Solna kommun: Solna kommun (Solna stad) ställer sig positiv till Strålsäkerhetsmyndighetens förslag på 200 Bq/m³ ska gälla i såväl bostäder som på arbetsplatser och att det förs in i strålskyddslagen som är strängare än strålskyddsdirektivets referensnivå som anger att det inte får vara högre än 300 Bq/m³.

Förvaltningsrätten i Göteborg: Förvaltningsrätten i Göteborg anser att formuleringen ”arbetsplatser, bostäder och lokaler dit allmänheten har tillträde” respektive formuleringen ”lokaler och bostäder som allmänheten har tillträde till” bör formuleras eftersom de riskerar att få en missvisande och icke avsedd innebörd.

Avstyrker

SveMin: SveMin anser att det är orimligt att ha samma krav för arbetsplatser där arbetstagare vistas under ett arbetspass (normalt 8 timmar) som för bostäder där personer i vissa fall vistas 24 timmar per dygn. I förslaget föreslås att Arbetsmiljöverket utövar tillsyn om den årliga effektiva dosen ligger under 6 mSv och att Strålskyddsmyndigheten utövar tillsyn om dosen ligger över 6 mSv. I gruvverksamhet där halterna varierar från dag till dag anser vi att det är praktiskt omöjligt att inte veta vilken tillsynsmyndighet som är ansvarig. Med den problematik som Strålskyddsmyndighetens förslag kommer att medföra för svensk gruvindustri anser SveMin att gruvindustrin generellt ska undantas från föreslagen lagstiftning med hänvisning till att riskerna med radon i gruvindustrin finns reglerat i Arbetsmiljöverkets nuvarande lagstiftning. SveMin undrar även vad som avses med ”arbetstagare” i detta sammanhang och om det är en enskild arbetstagare eller alla arbetstagare på arbetsplatsen som avses.

Gammastrålning från byggnadsmaterial

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

För byggnadsmaterial ska referensnivån för exponering från gammastrålning inomhus vara 1 millisievert årlig effektiv dos.

Vidare ska den som tillhandhåller byggnadsmaterial, som har betydelse ur strålskyddssynpunkt, ange aktivitetskoncentrationer för de radionuklider som materialet innehåller.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Svensk Betong och Sveriges Bergmaterialindustri: Svensk Betong och Sveriges Bergmaterialindustri (SBMI) vill betona följande aspekter vilka de anser är av särskild vikt:

- I likhet med vad som beskrivs om kostnadsmissiga och andra konsekvenser i avsnitt 6.4 i Strålsäkerhetsmyndighetens rapport, kommer lagförslaget att innebära ökade kostnader för SBMI:s och Svensk Betongs medlemsföretag. Detta beror mestadels på ett ökat behov av provning samt att aktivitetskoncentrationer och aktivitetsindex ska finnas med i produktens prestandadeklaration men även t.ex. på att ballast- respektive betongleverantören kan behöva öka antalet

upplag/silos/behållare för ballastmaterial och därmed kunna hålla isär ballast med olika aktivitetsindex.

- Framtagning av en standardiserad mätmetod för bedömning av gammastrålning från byggnadsmaterial pågår inom CEN. Det är dock osäkert om denna metod vid den tidpunkt som lagförslaget ska vara implementerat kommer hinna vara färdigutvecklad och publicerad som en EN-standard, alternativt som en teknisk specifikation (TS).
- Bergmaterial med aktivitetsindex (AI) större än 1 får sättas på marknaden tack vare utspädningseffekten eftersom det är AI i den färdiga byggnadskonstruktionen som räknas. Även om detta påvisas genom dosmodellering kan det i praktiken innebära att användning av bergmaterial med AI större än 1 begränsas och att onödiga säkerhetsmarginaler tillämpas

Göteborg kommun: Göteborg kommun (Göteborg stad) anser att det behövs en avvägning om Strålsäkerhetsmyndighetens förslag om begränsningar kring strålrisk som återfinns i byggmaterial stämmer överens med den rapport om ”Hälsoskadliga ämnen i byggprodukter” som Kemikalieinspektionen tagit fram och som även berör strålrisk från byggmaterial och radon i byggnader.

Avstyrker

–

8 kap. Förbud

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

Möjligheterna, enligt 15 § 1988 års strålskyddslag, att besluta om förbud som avser befattning med material som innehåller radioaktivt ämne eller avser sådana tekniska anordningar som kan alstra strålning föreslås behållas.

Strålskyddsdirektivets artikel 21, om förbud mot avsiktlig tillsatts av radioaktiva ämnen eller aktivering av material som leder till ökad aktivitet, ska föras in i strålskyddslagen.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Förvaltningsrätten i Göteborg: Förvaltningsrätten i Göteborg konstaterar att det finns en skillnad i omfattningen av den föreslagna lydelsen av 8 kap. 2 § (som omfattar förbud mot att avsiktligt tillsätta eller aktivera radioaktiva ämnen vid framställning av vissa produkter), och artikel 21 i direktivet (som avser förbud mot att avsiktligt tillsätta eller aktivera radioaktiva ämnen vid tillverkning av leksaker och smycken samt förbud mot export och import av sådana varor). Förvaltningsrätten konstaterar att den föreslagna lydelsen av 8 kap. 2 § riskerar att leda till missförstånd om vad som omfattas av förbudet.

Avstyrker

–

9 kap. Tillsyn m.m.

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

Den nuvarande principiella uppläggningsen i strålskyddslagstiftningen vad gäller tillsyn över strålskyddet behålls. Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår dock i vissa avseenden förtydliganden av de principer för tillsynen som gäller enligt 1988 års strålskyddslag.

En ny bestämmelse om kontrollköp av tjänster som rör kosmetiskt solarium eller kosmetisk exponering förs in i lagen. Syftet med kontrollköpet är att ge underlag för ett efterföljande samtal mellan tillsynsmyndighetens representant och näringsidkaren om skyldigheten att förvissa sig om att kosmetiskt solarium eller kosmetiska exponeringar inte upplåts till eller utförs på någon som är under 18 år samt vikten av att fullgöra denna skyldighet.

Arbetsmiljöverket bör ha fortsatt ansvar för tillsyn för radon på arbetsplatser, där referensnivån på 200 becquerel per kubikmeter gäller. Vid fortsatt förhöjda radonhalter trots vidtagna åtgärder innebär att dosuppskattning för vissa arbetstagare behöver göras och exponeringen övervakas. Det ansvaret bör också ligga hos Arbetsmiljöverket med stöd av Strålsäkerhetsmyndigheten som tillsynsvägladande myndighet. När dosen på 6 millisievert per år överskrids ska en anmälan göras till Strålsäkerhetsmyndigheten som då även tar över tillsynsansvaret.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund: Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund anser att det bör förtydligas vilka typer av bostäder som är att betrakta som ”bostäder dit allmänheten har tillträde” i 9 kap. 2§.

Avstyrker

–

Kommunal tillsyn av kosmetiska solarier och kosmetiska exponeringar

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Haninge kommun: Haninge kommun efterlyser en central tillsynsvägladning samt utbildningsinsatser vad gäller tillsyn på kosmetiska exponeringar i det fall tillsynsansvaret läggs på kommunerna. För att tillsynsmyndigheten ska få kännedom om vilka verksamheter som utför eller avser att utföra kosmetiska exponeringar bör dessa omfattas av anmälningsplikt. Kravet bör även gälla befintliga verksamheter.

Malmö kommun: Malmö kommun (Malmö stad) tillstyrker förslagen om att de kommunala nämnderna för miljöfrågor blir tillsynsmyndighet över verksamheter som utför kosmetiska exponeringar och att dessa verksamheter blir anmälningspliktiga till miljö- och hälsoskyddsnämnden i kommunen. Malmö stad anser också att det är bra att Strålsäkerhetsmyndigheten får rätt att meddela föreskrifter om anmälningsplikt. Dock är det viktigt att parallella lagstiftningar som är motstridiga eller innebär dubbelreglering av samma sak undviks: Socialdepartementet har nyligen skickat ut en remiss om frivilliga kroppsbehandlingar (SOU 2015:100, 2015/07738/F, Dnr: 270: 01459-2016). Där föreslås att alla behandlingar som omfattas av lagen, inklusive verksamheter som utför kosmetiska exponeringar med icke-joniserande strålning (exempelvis laserbehandling och IPL som

idag inte omfattas av anmälningsplikten i miljöbalken), ska ha tillstånd och även anmälas till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i enlighet med Patientsäkerhetslag (2010:659). Enligt förslaget föreslås att kommunala nämnden för miljöfrågor blir tillsynsmyndighet. Däremot föreslås inte någon 18-årsgräns för behandling. Malmö stad påpekar vikten av att dessa två nya lagar samordnas för att undvika otydligheter.

Malmö stad anser att bestämmelserna i första och andra stycket 9 kap. 3§ bör ändras från ” I fråga om verksamheter med kosmetiska solarier eller kosmetiska exponeringar samt radonhalten i lokaler och bostäder dit allmänheten har tillträde ska en kommunal ... exponeringar och radonhalten i lokaler och bostäder dit allmänheten har tillträde” till ” I fråga om verksamheter med kosmetiska solarier eller kosmetiska exponeringar samt radonhalten i lokaler dit allmänheten har tillträde och bostäder ska en kommunal ... exponeringar och radonhalten i bostäder och lokaler dit allmänheten har tillträde”.

Oskarshamns kommun: Oskarshamns kommun föreslår att lagförslaget kompletteras med att länsstyrelserna får ett regionalt samordnings- och tillsynsansvar för att stödja och vägleda kommunerna inom tillsynsområden som ligger på kommunal nivå. (Jämför med tobakslagen som också har bestämmelser om kontrollköp). Oskarshamns kommun anser även att kommunerna bör kompenseras för de ökade tillsynskostnaderna. Vid övertagande av solarieverksamhet saknas anmälningsplikt för ny verksamhetsutövare. Lagen behöver kompletteras med detta.

Stockholms kommun: Stockholms kommun (Stockholms stad) tillstyrker förslaget om att miljö- och hälsoskyddsnämnden blir tillsynsmyndighet över verksamheten som utför kosmetiska exponeringar och att dessa verksamheter blir anmälningspliktiga till miljö- och hälsoskyddsnämnden i kommunen. Stockholm stad efterlyser vägledning från Strålsäkerhetsmyndigheten gällande hur tillsynen i praktiken ska utföras samt hur kommunerna ska hantera de redan existerande verksamheter som utför kosmetiska exponeringar. Stockholms stad framhåller dock att lagförslaget kan behöva justeras för att undvika regelkrock, om slutbetänkandet från Skönhetsutredningen (SOU 2015:100) medför en ny lagstiftning som innebär att samma typ av verksamhet blir tillståndspliktig.

Stockholms stad understryker att förslaget behöver förtydligas så att det inte kan är ett kommunalt ansvar att övervaka verksamhetsutövarna så att personer under 18 år inte begagnar sig av solarium. Lagförslaget behöver förtydligas i denna del.

Uppsala kommun: Uppsala kommun påpekar att om kommunerna får tillsynsansvaret för kosmetiska exponeringar kommer det krävas utbildningar inom området både före och efter ikraftträdandet. Det kommer även behövas bra tillsynsvägledning från Strålsäkerhetsmyndigheten.

Uppsala kommun anser att verksamheter som utför eller avser att utföra kosmetiska exponeringar bör omfattas av anmälningsplikt till tillsynsmyndigheten och att detta krav även bör gälla befintliga verksamheter.

Vidare anser Uppsala kommun att det bör vara tydligt reglerat vilken kompetens som en behandlare av kosmetiska exponeringar ska ha för att minska hälsoriskerna vid behandlingarna.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund: Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund efterlyser central tillsynsvägledning samt utbildningsinsatser vad gäller tillsyn på kosmetiska exponeringar i det fall tillsynsansvaret läggs på kommunerna. Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund understryker att detta är ett tillkommande tillsynsområde där kompetens saknas i dagsläget.

Konsumentverket: Konsumentverket föreslår att bestämmelserna i 9 kap. 10 § utformas på liknande sätt som 31 § Produktsäkerhetslag (2004:451), så att föreläggande förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Generalläkaren: Generalläkaren noterar att det av 9 kap. 2 § framgår att tillsyn över bl.a. radon kan överlåtas på Generalläkaren. I de delar av Strålsäkerhetsmyndighetens utredning som behandlar tillsynen av radon framgår att kommunen bör upprätta en handlingsplan för arbetet om radon och verka för att det görs mätningar av radonhalten. Om det senare avser att även omfatta Generalläkaren bör resurser avsättas för uppgiften eftersom Generalläkaren är en liten tillsynsmyndighet.

Avstyrker

–

Kontrollköp

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Malmö kommun: Malmö kommun (Malmö stad) anser att det är bra att tillsynsmyndigheten kan kontrollera åldersgränser genom kontrollköp. Förvaltningen anser dock, till skillnad från förslaget, att resultaten av kontrollköpet ska kunna användas som grund för förelägganden och förbud. Tillsynsmyndigheten måste kunna förelägga om åtgärder för förbättrad ålderskontroll, kunskap, skyltning och liknande, om det genom kontrollköp har visat sig behövt.

Malmö stad anser även att tillsynsmyndigheten bör vid besök på platsen själv kunna kontrollera en solariekunds legitimation vid misstanke om att kunden inte fyllt 18 år. Sådan kontroll måste i så fall regleras i lag.

Malmö stad efterlyser vägledning från Strålskyddsmyndigheten hur tillsyn av verksamheter som utför kosmetiska exponeringar ska utföras i praktiken, även för redan befintliga verksamheter.

Stockholms kommun: Stockholm kommun (Stockholm stad) anser att tillsynsmyndigheten vid behov ska kunna använda resultatet av kontrollköpet som grund för förelägganden och förbud. Vidare anser Stockholm stad att om kontrollköpet har visat att det finns brister i verksamhetens rutin för kontroll av att kunden fyllt 18 år och en dialog med verksamhetsutövaren inte har lett till någon förbättring, ska kontrollköpet kunna ligga till grund för att till exempel förelägga verksamhetsutövaren att upprätta rutiner för att förvissa sig om att kunden fyllt 18 år.

Stockholm stad anser även att en särskild bestämmelse som möjliggör för tillsynsmyndigheten att vid platsbesök själv kunna kontrollera en solariekunds legitimation när det finns misstanke om att kunden inte fyllt 18 år, ska införas.

Uppsala kommun: Uppsala kommun anser att tillsynen blir effektivare om kontrollköp får ligga till grund för administrativa åtgärder, t.ex. beslut om föreläggande.

Konsumentverket: Konsumentverket noterar att, enligt uppgift från EU-kommissionen, respekteras 18-årsgränsen för solarieisolning dåligt i de medlemsstater som infört den. Konsumentverket vill därför veta hur man förväntar säkerställa en effektiv tillsyn genom de förslagna kontrollköpen och vad som händer om inte verksamhetsutövaren rättar sig efter tillsynsmyndighetens synpunkter efter kontrollköp.



Avstyrker

Oskarshamns kommun: Oskarshamns kommun anser att kontrollköp är ett krångligt och tidskrävande tillsynsverktyg. Främsta syftet med kontrollköp är att komma i kontakt med verksamhetsutövaren och i dialog beskriva vikten av ålderskontroller. Oskarshamns kommun anser att detta lämpligare görs i samband med anmälan av verksamheten och vid tillsyn.

Vadstena kommun: Vadstena kommun avstyrker förslaget om kontrollköp. Kommunen anser att syftet med regeln kan uppnås på annat sätt och är dessutom verkningslös på så sätt att det inte kan användas som grund för att rikta krav vid eventuella brister. Att en tillsynsmyndighet utför denna typ av åtgärd dold för den som ska kontrolleras, ger dåliga förutsättningar för en förtroendefull dialog mellan verksamhetsutövare och myndighet. Eftersom kontrollköpet inte får utgöra grund för ett föreläggande om rättelse blir det ändå inte ett verktyg för att åldersgränsen följs.

Tillträde för att fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Malmö kommun: Malmö kommun (Malmö stad) föreslår att tillsynsmyndigheten även ska ha rätt att få tillträde till utrymme där verksamhet enligt denna lag bedrivs.

Avstyrker

–

10 kap. Ansvarsbestämmelser m.m.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

–

Avstyrker

Trollhättans kommun: Trollhättans kommun (Trollhättans stad) föreslår att det införs en miljöstraffsavgift, som är riktad mot verksamheter där 18-årsgränsen för användare av kosmetiskt solarium eller kosmetisk exponering inte följs, istället för föreslagna straffet med böter eller fängelse.

Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund: Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund anser att det bör förtydligas vilka typer av bostäder som är att betrakta som ”bostäder dit allmänheten har tillträde” i 10 kap. 3 §.

Förslag till förordning om strålskydd

2 kap. Undantag från lagen (20XX:YY) om strålskydd m.m.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Ringhals AB: Ringhals AB (RAB) anser att 2 kap. 1 § sista stycket, behöver förtydligas då det inte är tydlig vad som avses med 3 ton.

RAB noterar också att enligt bilaga 3 är Cs-137 (Cesium) nu sänkt till 0,1 kBq/kg, från att tidigare ha varit 1 kBq/kg. RAB ser gärna en förteckning med motivering för samtliga förändringar avseende undantags- och friklassningsnivåer.

Forsmarks Kraftgrupp AB: Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) noterar att det enligt 2 kap. 1 § sista stycket, anges att bilaga 2 gäller för ”verksamheter med materialmängder upp till 3 ton...”. FKA anser att det är oklart vad detta egentligen betyder och anser att detta bör förtydligas så att det framgår huruvida detta gäller totalt för hela verksamheten och sammanlagt för alla enskilda hanterade mängder eller om det avser det årligen hanterade mängder eller totalt hanterad mängd under hela den tidsperiod verksamheten pågår.

FKA framför att de utgår från att bilaga 2 och 3 ska överensstämma med motsvarande tabeller i direktivet 2013/59/EURATOM. FKA noterar att det i bilaga 2 finns en avvikelse t ex för nukliderna Cd-115 och In-115m och föreslår att bilaga 2 och 3 kontrolleras för samtliga nuklider så att de överensstämmer med direktivet 2013/59/EURATOM.

Dragon Mining: Dragon Mining (DMS) undrar om det kan klargöras huruvida materialmängden ska beräknas vid varje tillfälle eller totalt. Ex. vill DMS veta om det för en verksamhet som tar in malm gäller att aktivitetskoncentrationen ska beräknas för materialmängden för varje lastbilslast (ex 2ton), för materialmängden som finns på upplag (ex 10 ton) eller för materialmängden inom verksamheten under ett år (ex 100 000ton).

DMS ifrågasätter också föreslagna värden för undantags- eller friklassningsnivåer för uranserien och noterar att det nu föreslagna värdet 1 kBq/kg kan jämfört med ex. dagens finska gränsvärde på 10 Bq/g (STUK).

Westinghouse Electric Sweden AB: Westinghouse Electric Sweden AB (WSE) noterar att bilaga 3 i förslag till förordning om strålskydd beskriver nuklidspecifika gränser för undantag eller friklassning av annat material än mark som har grävts upp. WSE har noterat att gränsvärden för uranisotoperna U-234, U-235 och U-238 saknas. Dessutom saknas motsvarande data för Th-230, Pa-231 och Ac-227. Uranisotoperna är av stor vikt i WSE:s verksamhet och otydligheter i lagstiftningen som denna är ej önskvärda. Avsaknaden av gränser i bilaga 3 blir svårförståelig då motsvarande gränser för nämnda uranisotoper existerar i bilaga 2 och bilaga 4.

WSE:s förslag är således att de befintliga gränsvärdena enligt SSMFS2011:2 tillämpas och skrivs in i bilaga 3 i förslag till ny förordning.

Sveriges Geologiska Undersökning: Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) noterar att enligt 2 kap. 1 § vad gäller undantag från krav på tillstånd för verksamhet med joniserande strålning och radioaktivt avfall, hänvisas läsaren till bilaga 3 när det är fråga om materialmängder över 3 ton, medan bilaga 2 gäller materialmängder under 3 ton. SGU undrar om detta gäller även för naturliga radionuklider och konstaterar att i sådana fall är

bilaga 2 förvirrande, eftersom vissa nuklider i sönderfallskedjan från uran-238 saknas (sönderfallskedjan från torium-232 har inte kontrollerats). SGU noterar att ett annat alternativ kan vara att den sista tabellen i bilaga 3 ("Värden för undantags- eller friklassningsnivåer för naturligt förekommande radio nuklider i material som inte har sitt ursprung i en verksamhet där radioaktivt, material processas i syfte att utnyttja dess radioaktiva, fissila eller fertila egenskaper") ska gälla för naturliga radionuklider oavsett materielmängd.

Göteborgs universitet: Göteborgs universitet anser att de 30 kV som anges enligt 2 kap. 1 §, borde vara högre då det finns olika apparater som har en högre spänning, och föreslår 100 kV.

Vattenfall AB: Vattenfall AB (Vattenfall) noterar att det vid en jämförelse mellan bilaga 2 och BSS tabell B konstaterats skillnader på en faktor 10 avseende tillåten aktivitetskoncentration för nukliderna Cd-115m och In-115m. Vattenfall kan inte se att det finns någon beskrivning av bakgrunden till skillnaden i rapporten SSM2014-1921-14 och anser därför att värdena bör ses över.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att begreppet "riktvärde" som används för värdet 10 mikrosievert/år resp. 1 millisievert/år, behöver definieras.

ESS anser också att det enligt 2 kap. 1 § behövs exemplifieras vilka typer av utrustningar som kan förekomma i de olika fallen.

ESS anser att enligt 2 kap. 3 § bör framgå vem som får friklassa, på motsvarande sätt som framgår av 2 kap. 2 § ("... av den som bedriver verksamheten").

ESS noterar vidare att begreppet "radioaktivt material" enligt 2 kap. 10 §, i motsats till radioaktivt ämne, inte är definierat.

Barsebäck Kraft AB: Barsebäck Kraft AB (BKAB) anser att begreppet "sluten strålkälla" behöver definieras. BKAB föreslår även att det förtydligas vad som avses enligt 2 kap. 2 § samt i bilaga 3, med "... mark som har grävts upp..." eftersom gränsdragningen mellan mark och material i situationen rivning av en konstruktion under markplan, kan uppfattas som diffus.

Vidare noterar BKAB att begreppet "aktivitetsindex" som anges i bilaga 6, inte förekommer på annan plats i förordningen eller lagen och att det därmed bör förtydligas vad som avses med detta. BKAB anser även att enheten Bq/kg i bilaga 6, bör ändras till kBq/kg för att vara konsekvent med tidigare bilagor.

Avstyrker

–

Undantag och friklassning

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

För verksamheter med joniserande strålning där riskerna för exponering är små ska det vara möjligt att ersätta kravet på tillstånd med ett krav på anmälan till Strålsäkerhetsmyndigheten, medan andra verksamheter ska kunna bedrivas utan något krav på vare sig tillstånd eller anmälan.



I vissa fall kan det även finnas skäl att helt eller delvis ge undantag från kraven i lagen om strålskydd. Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår därför att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att föreskriva eller besluta om undantag från lagen, i de fall det kan göras utan att syftet med lagen åsidosätts. Myndigheten föreslår att regler om undantag från tillståndsplikt mm. inkluderas i den föreslagna förordningen om strålskydd på liknande sätt som tidigare.

Bestämmelser om att den som bedriver verksamhet så snart som möjligt och rimligt ska vidta de åtgärder som behövs för att möjliggöra friklassning av lokaler, byggnader och mark när en verksamhet med joniserande strålning avvecklas eller flyttas förs in i lagen.

Frågor om friklassning föreslås i fortsättningen regleras på ett tydligare sätt genom dels generella regler i den föreslagna förordningen, dels mer specifika regler i föreskrifter och enskilda beslut utfärdade och beslutade av myndigheten.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Sveriges kärntekniska sällskap: Sveriges kärntekniska sällskap (SKS) anser att avsnittet om friklassning enligt 2 kap. 2 § borde förtydligas så att NORM hanteras.

Vattenfall AB, Forsmarks Kraftgrupp AB och Ringhals AB: Vattenfall AB, Forsmarks Kraftgrupp AB och Ringhals AB, anser att det med utgångspunkt från 2 kap. 7 § och med hänsyn till den i relativ närtid planerade rivningen av ett antal kärnkraftsreaktorer, finns behov av att Strålsäkerhetsmyndigheten i föreskrifter, eller annat lämpligt kravdokument, utarbetar övergripande bestämmelser kring friklassning av berörda markområden.

Avstyrker

–

3 kap. Dosrestriktioner och referensnivåer m.m.

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

Det saknas i dagsläget ett särskilt system på nationell nivå för att bedöma nya metoder där medicinsk exponering med joniserande strålning ingår innan de börjar användas allmänt.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer är ett stöd vid prioriteringar och ger vägledning om vilka behandlingar och metoder som olika verksamheter i vård och omsorg bör satsa resurser på. Strålsäkerhetsmyndigheten gör därför bedömningen att kopplingen till de nationella riktlinjerna gör att Socialstyrelsen är den mest lämpliga myndigheten att göra nationella bedömningar om berättigande för medicinsk exponering med joniserande strålning.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Landstinget Dalarna: Landstinget Dalarna anser att det bör preciseras i 3 kap. 3 § hur bedömningen sker hos Socialstyrelsen och hur informationen kommuniceras till sjukvårdshuvudmännen.

Karolinska Institutet: Karolinska Institutet (KI) anser att lagförslaget upplevs otydligt med avseende på implementeringen av berättigandebedömning för icke-joniserande strålning.

Vidare anser KI att bestämmelsen om ”Socialstyrelsen ska berättigandebedöma om nya metoder” bör förtydligas i föreskrifter samt att det bör framgå hur detta ska gå till. Ex bör det framgå vad som kan anses vara en ny metod hur detta bör kommuniceras med verksamheterna, samt om Socialstyrelsen även ska berättigandebedöma icke-joniserande metoder. KI anser att det är angeläget att åtagandena avseende optimering/berättigandebedömning klargörs.

Läkemedelsverket: Läkemedelsverket har enligt 11 § lag (1993:584) om medicintekniska produkter samt 2 § förordning (2007:1205) med instruktion för Läkemedelsverket tillsynsansvar för medicintekniska produkter. Eftersom medicintekniska produkter kan komma att ingå i en sådan metod som omfattas av Strålsäkerhetsmyndighetens förslag är det önskvärt att ansvarsfördelningen mellan Socialstyrelsen och Läkemedelsverket inom detta område tydliggörs, förslagsvis på förarbetsnivå.

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) anser skrivningar i utredningen som behandlar experimentella medicinska behandlingar och bestrålningar i forskningssyfte i enlighet med 3 kap. 1 § bör ses över. Det är viktigt att skillnaden mellan forskning och sjukvård tydligare framgår. Detta gäller alltså speciellt när forskningspersonen också är patient inom sjukvården. Det är viktigt att både forskningshuvudmannen och sjukvården tydligt anger skillnaden mellan deltagande i forskningsprojekt och olika förfaranden inom sjukvård som patienten genomgår. Lagen bör utformas med detta i åtanke.

Avstyrker

Socialstyrelsen: Socialstyrelsen avstyrker Strålsäkerhetsmyndighetens förslag att Socialstyrelsen ska bedöma om nya metoder där medicinsk exponering ingår är berättigade innan de får användas allmänt. Detta i enlighet med vad som framgår av Socialstyrelsen synpunkter gällande 2 kap. förslag till ny strålskyddslag.

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) anser att det behövs ett förtydligande av begreppet ”ny metod”, i 3 kap. 3 §. ”Nya metoder” kan tolkas på olika sätt. Omfattningen av bedömningen och kravet på kompetens vid en sådan berättigandebedömning beror helt på definitionen av ”ny metod” och är i utredningen otydlig. Regionerna anser vidare att frågan om berättigandebedömning är betydligt mer komplext och omfattande än vad som framställs i utredningen och därför bör förslaget både angående omfattningen av berättigandebedömningen och lämpliga aktörer för att utföra dessa typer av bedömningar, utredas ytterligare.

Fastställande av dosrestriktioner vid forskningsprojekt som innebär medicinsk exponering

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:
--

Nya bestämmelser förs in i strålskyddslagen och strålskyddsförordningen med innebörden att en regional etikprövningsnämnd, i samband med prövningen av forskningsprojekt som innebär medicinsk exponering, fastställer dosrestriktioner för frivilliga försökspersoner i forskningsprojekt om personerna inte förväntas få någon medicinsk fördel av exponeringen

Tillstyrker

Karolinska Institutet tillstyrker förslaget.

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Läkemedelsverket: Läkemedelsverket ser positivt på Strålsäkerhetsmyndighetens förslag på arbetssätt som innebär en mer sammanhållen bedömning av forskningsprojekt och där relevant kompetens adjungeras till de möten där beslut fattas.

Läkemedelsindustriföreningen: Läkemedelsindustriföreningen (LIF) vill särskilt framhålla vikten av att förslaget till strålskyddsförordning innehåller förslag om att bedömningarna av både nyttan av forskningsprojektet (etikprövning) och strålriskerna ska kunna hanteras i en samlad process och diskuteras vid ett och samma möte. LIF anser att en sådan förändring ger fördelar såsom att handläggningstiderna förkortas samtidigt som bedömningarna blir mer enhetliga när riskerna vägs mot nyttan vid ett och samma tillfälle. Förslaget innebär också ett förenklat ansökningsförfarande för forskningshuvudmannen då denne bara behöver skicka in en ansökan. LIF anser det mycket angeläget att de föreslagna förändringarna genomförs skyndsamt.

Centrala etikprövningsnämnden: Centrala etikprövningsnämnden noterar att enligt förslaget så gäller nu att strålskyddskommittéer biträder etikprövningsnämnderna vid prövning av ansökningar om etikprövning som innefattar strålskyddsfrågor. För att detta ska kunna ske på ett ändamålsenligt sätt föreslås att de regionala etikprövningsnämnderna förstärks med kompetens i dosimetri och strålskydd och även beslutar om dosrestriktioner.

Förslaget, att en regional etikprövningsnämnd, i samband med prövningen av forskningsprojekt som innebär medicinsk exponering, ska fastställa dosrestriktioner för frivilliga försökspersoner i projektet om personerna inte förväntas få någon medicinsk fördel av exponeringen (2 kap. 7 § förslaget till lag om strålskydd och 3 kap. 1 § förslaget till förordning om strålskydd), tycks avse enbart friska personer som deltar i ett forskningsprojekt. Det framgår inte vad som gäller i fråga om dosrestriktioner när en patient, som genomgår vissa undersökningar (p.g.a. exempelvis sjukdom), deltar i ett forskningsprojekt och av denna anledning genomgår ytterligare undersökningar. Det behöver förtydligas om det är den totala stråldosen som då ska bedömas eller om det bara är den som föranleds av forskningsprojektet som ska bedömas. Författningskommentaren till 2 kap. 7 § bör kompletteras med vägledande uttalanden om vad som gäller i sådana situationer.

Centrala etikprövningsnämnden noterar även att det i första stycket på sidan 189 i Strålsäkerhetsmyndighetens rapport, anges att Centrala etikprövningsnämnden bedriver tillsyn över de regionala nämnderna. Det stämmer inte. Nämnden handlägger överklaganden av en regional nämnds beslut och ärenden som en sådan nämnd överlämnar, men har inte något tillsynsansvar i förhållande till de regionala nämnderna.

Vetenskapsrådet: Vetenskapsrådet är positivt till Strålsäkerhetsmyndighetens förslag att en regional etikprövningsnämnd, i samband med prövningen av forskningsprojekt som innebär medicinsk exponering, fastställer dosrestriktioner för frivilliga försökspersoner i forskningsprojekt som inte förväntas få någon medicinsk fördel av exponeringen.

Vetenskapsrådet delar också uppfattningen att man vid fastställandet av dosrestriktioner tar hänsyn till parametrar såsom ålder, kön, kritiskt organ mm. och att man ska kunna adjungera personer med relevant kompetens vid sådana möten.

Vetenskapsrådet konstatera dock att det inte framgår av förslaget om man vid fastställandet av dosrestriktioner ska väga in annan eventuell exponering som forskningspersonerna utsätts för, exempelvis exponering i samband med medicinsk behandling. Detta gäller bl.a. 2 kap. 7 § förslaget till lag om strålskydd, 3 kap. 1 § förordning om strålskydd och författningskommentarer gällande 2 kap. 7 §. Vetenskapsrådet anser att detta måste förtydligas.

Vetenskapsrådet vill också se ett förtydligande om hur den föreslagna lagen ska tillämpas när det gäller forskning på barn och personer med nedsatt beslutsförmåga.

Vetenskapsrådet anser vidare att det bör förtydligas om exempelvis restriktioner fastslagna av regional etikprövningsnämnd enligt 3 kap. 1 § förordning om strålskydd, ska kunna överklagas till den Centrala etikprövningsnämnden.

Därutöver noterar Vetenskapsrådet att en konsekvens av rapportens förslag är att regelverket för kliniska studier som bedrivs på flera sjukhus (Multicenterstudier) förenklas. Det nuvarande regelverket kräver att varje deltagande sjukhus strålskyddskommitté godkänner ansökan. En noggrann prövning i en regional etikprövningsnämnd, med tillgång till nödvändig strålhygienisk expertis, bör innebära ett förbättrat beslutsunderlag och bör resultera i ett beslut som är tillräckligt väl underbyggt för att också ersätta beslut i deltagande sjukhus strålskyddskommittéer. Vetenskapsrådet stödjer denna förenkling.

Regionala etikprövningsnämnden i Lund: Regionala etikprövningsnämnden i Lund framför, beträffande förslaget om att etikprövningsnämnderna ska fastställa dosrestriktioner, att antalet ledamöter i nämndernas avdelningar redan idag är förhållandevis stort, med 15 ledamöter och en ordförande och att det därför inte är lämpligt att dessa nämnder utökas. Regionala etikprövningsnämnden i Lund vill därför framhålla att om förslaget genomförs bör det lämpligen ske genom att det föreskrivs att en av de tio vetenskapliga ledamöterna ska ha relevant strålskyddskompetens, eller möjligen, att avdelningarna utökas med en sådan ledamot.

Regionala etikprövningsnämnden i Lund tolkar vidare lagförslaget som att det inte är frågan om att nämnderna ska tillföras fullt ut samma kompetens som i dag finns i de lokala strålskyddskommittéerna som oftast består av ett flertal ledamöter som alla företräder olika specialiteter på området. Således kommer nämnderna inte att kunna upprätthålla fullt ut samma kompetens som idag finns i de lokala strålskyddskommittéerna. Regionala etikprövningsnämnden i Lund konstaterar därmed att det i lagförslaget finns en inneboende risk för att etikprövningsnämndernas riskbedömning och fastställande av dosrestriktioner inte kan bli lika kvalificerade och välgrundade som om uppgiften hade legat kvar hos strålskyddskommittéerna. Regionala etikprövningsnämnden i Lund anser att detta onekligen är en nackdel med lagförslaget som bör övervägas närmare i den fortsatta beredningen.

Landstinget i Dalarna: Landstinget i Dalarna efterlyser tydligare konsekvensutredning kring deltagande i forskningsstudier.

Landstinget i Skåne län & Västra Götalands läns landsting: Landstinget i Skåne län (Region Skåne) & Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) instämmer i att alla risker inklusive strålningsrisken i samband med forskningsprojekt bör utvärderas sammantaget och att lekmän ska delta i bedömningen av den riskinformation som ska ges till deltagande forskningspersoner. Ett sätt att göra detta är att skapa ett transparent

förfarande i en kvalitetssäkrad verksamhet under ledning av Centrala etikprövningsnämnden. Båda remissinstanserna ser också positivt på att en tillståndshavare för medicinska bestrålningar inte längre betraktas som skyldiga att bistå de regionala etiska prövningsnämnderna.

Regionerna konstatera dock att beskrivningen avseende bedömningen av denna typ av bestrålningar är ofullständig i underlaget. Det nämns inte att tillståndshavaren är skyldig att ha interna rutiner som säkerställer att berättigandebedömning görs för forskningsprojekt och att tillståndshavaren även är skyldig att optimera exponeringarna.

Vidare anser regionerna att förslaget förutsätter nära samverkan mellan tillståndshavaren och forskningshuvudmannen. De medicinska bestrålningarna måste granskas lokalt så att de kan genomföras och uppnå de syften som är specificerade i forskningsprojektet. Tillståndshavaren som får utföra dessa exponeringar och forskningshuvudmannen är i de flesta fall inte samma legala enhet. Forskningshuvudmän har endast i undantagsfall tillstånd för medicinska bestrålningar. Forskningshuvudmannen måste alltså i planeringsstadiet etablera kontakt med den tillståndshavare som ska utföra bestrålningen. Denna del av planeringen av forskningsprojekt är en viktig komponent i skyddet av forskningspersoner och beskrivs inte i utredningen. Regionerna anser därför att det finns behov av ett förtydligande avseende strålskydds krav på tillståndshavare som utför medicinska bestrålningar som ingår i forskningsprojekt.

Regionerna anser att det är viktigt att skillnaden mellan forskning och sjukvård tydligare framgår. Detta gäller alltså speciellt när forskningspersonen också är patient inom sjukvården. Det är viktigt att både forskningshuvudmannen och sjukvården tydligt anger skillnaden mellan deltagande i forskningsprojekt och olika förfaranden inom sjukvård som patienten genomgår. Lagen bör utformas med detta i åtanke.

Regionerna konstaterar också att grundförutsättningen i resonemang kring forskningsprojekt bör vara att forskning söker förbättringar och alternativ till etablerade behandlings- eller undersökningsmetoder. Av detta följer att nyttan för deltagande i forskningsprojekt för enskilda personer inte kan förutsägas. De medicinska bestrålningarna som utförs på patienten ska däremot vara berättigade och nyttan ska vara utredd. En sådan bestrålning är alltså en planerad aktivitet som ska påverka vidare handläggning av patienten och inte forskning. Regionerna anser att skillnaden måste förtydligas i lagen och underlaget.

Avstyrker

Regionala etikprövningsnämnden i Linköping avstyrker förslaget. Nämnden saknar tillräcklig kompetens för att göra sådana denna typ av bedömningar och anser att uppgiften även framledes bör ligga på strålskyddskommitté.

4 kap. Dosgränser

—

5 kap. Allmänna skyldigheter

Tillstyrker

—

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) anser inte att det tydligt framgår av 5 kap. 5 § hur Boverkets bemyndigande om att meddela föreskrifter angående märkning eller lämnande av uppgift är tänkt att användas. SWEDAC föreslår att föreskrifter som meddelas enligt bemyndigandet bör bara bli aktuella i de fall byggprodukter ännu inte omfattas av en harmoniserad standard enligt byggproduktförordningen (EU) nr 305/2011. Detta för att undvika att en dubbelreglering av krav på märkning, uppstår.

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) anser att 5 kap. 3 § inte endast bör gälla aktivitetskoncentrationer för eventuellt ingående radionuklider i tillhandahållet byggnadsmaterial, utan även materialsammansättningar i byggnadsmaterial eftersom detta är viktig input för aktiveringsberäkningar i de fall byggnadsmaterialet utsätts för bestrålning som senare aktiverar byggnadsmaterialet.

Boverket: Boverket framför att enligt byggproduktförordningen (EV) 305/2011 ska byggprodukters väsentliga egenskaper redovisas när de säljs och egenskapen strålning ska redovisas enligt 5 kap. 3 § kommer att avgöras av de europeiska standarder som är under utveckling.

Boverket konstaterar vidare att en nationell märkning inte är möjlig, och därmed heller inte den delen av bemyndigandet enligt 5 kap. 5 § som ger Boverket möjligheten att meddela föreskrifter dels för märkning dels för redovisning av uppgifter om strålning från byggnadsmaterial. Detta eftersom lämnande av uppgifter också regleras av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 av den 9 mars 2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av C1 rådets direktiv 89/106/EEG (byggproduktförordningen), som anger att harmoniserade byggprodukters väsentliga egenskaper endast får redovisas i prestandadeklaration och CE-märkning.

Avstyrker

–

6 kap. Tillstånd och anmälan

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Läkemedelsverket: Läkemedelsverket anser att det är oklart varför medicintekniska produkter behandlas i samma sammanhang som starka laserpekare enligt 6 kap. 9 och 11 §§. Laserpekare är inte medicintekniska produkter.

Karolinska Institutet: Karolinska Institutet (KI) anser att formuleringen ”samt andra internationella instrument” behöver förtydligas.

Försvarsmakten: Försvarsmakten anser att utländska militära förband ska undantas från bestämmelserna då laserpekare tas in i Sverige i samband med internationella övningar.

Undantag från standarden gäller endast i krig eller under krigsliknande förhållanden. Försvarsmakten anser dock att de undantag som anges i 6 kap. 10 § tredje stycket, även bör gälla för träning och övning för krig eller krigsliknande förhållanden.



Barsebäck Kraft AB: Barsebäck Kraft AB (BKAB) framför att de gärna ser att det förtydligas vad som avses med ”politiska hänsyn” i 6 kap. 7 §, och vem som avgör detta.

Vidare anser BKAB att det är oklart vad syftet med skrivningen i 6 kap. 15 § är eftersom miljöbalken är överordnad och styr när en MKB ska tas fram. Om det finns ett behov av ett förtydligande i detta avseende bör detta ske i miljöbalken och inte i strålskyddslagen.

Landstinget Dalarna: Landstinget Dalarna anser att "Andra internationella instrument" bör preciseras under fjärde punkten till 6 kap. 6 §.

Avstyrker

–

7 kap. Exponering av arbetstagare

–

8 kap. Övrig exponering av allmänheten

–

9 kap. Förbud

–

10 kap. Tillsyn m.m.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

European Spallation Source ERIC: European Spallation Source ERIC (ESS) undrar om Boverkets tillsynsansvar enligt första punkten i 10 kap. 2 § utövas i praktiken.

Boverket: Boverket som tillsynsmyndighet för byggprodukter och deras väsentliga egenskaper, framför att den ordinarie tillsynsverksamheten även kommer att hantera den väsentliga egenskapen strålning från byggprodukter när detta blir aktuellt.

Avstyrker

–

11 kap. Ansvarsbestämmelser och överklagande

–

12 kap. Verkställighetsföreskrifter

–

Förslag till ändringar i övriga författningar

Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

För att införliva artiklarna 4.49, 14.2 och 18.1 avseende sjukhusfysiker, samt 79.1 e i strålskyddsdirektivet föreslår Strålsäkerhetsmyndigheten att en specialistkompetensutbildning införs för legitimerade sjukhusfysiker på motsvarande sätt som idag finns för läkare och tandläkare.

I detta syfte föreslår Strålsäkerhetsmyndigheten förändringar i patientsäkerhetslagen och patientsäkerhetsförordningen

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Socialstyrelsen: Socialstyrelsen tillstyrker Strålsäkerhetsmyndighetens förslag att Socialstyrelsen ska ansvara för att utfärda specialistkompetensbevis och ta fram målbeskrivningar för specialistkompetensutbildning för sjukhusfysiker. Socialstyrelsen vill dock inledningsvis framhålla att myndigheten inte har den sakkunskap som krävs för att bedöma om kraven i strålskyddsdirektivet (2013/59/Euratom) bäst genomförs genom att det införs en specialistkompetensutbildning för sjukhusfysiker. En behörighetsreglering kräver en bedömning av om kraven är lämpliga för att uppnå de eftersträvade målen och inte går utöver vad som krävs för att uppnå målen samt är motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset (se artikel 59 i yrkeskvalifikationsdirektivet (2013/55/EU)).

Den reglering som i dag finns för läkares och tandläkares specialistkompetens innebär ett titelskydd. Det är inte en reglering av vilka arbetsuppgifter dessa specialister får utföra. Om det syfte Strålsäkerhetsmyndigheten vill uppnå är att vissa arbetsuppgifter enbart ska få utföras av specialister krävs, utöver ett titelskydd, en reglering av arbetsuppgifterna i annan lagstiftning. Med denna utgångspunkt lämnar Socialstyrelsen följande kommentarer på förslaget till ändring i patientsäkerhetslagen.

Socialstyrelsen instämmer i Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning att förslaget att Socialstyrelsen ska ansvara för dessa nya uppgifter är ändamålsenligt. Att utfärda specialistkompetensbevis och ta fram målbeskrivningar för sjukhusfysiker skulle innebära en ny arbetsuppgift för Socialstyrelsen. Ett genomförande av förslaget skulle kräva dels insatser för att starta upp verksamheten, dels löpande insatser. Myndigheten saknar i dag den sakkunskap på området som krävs för att ta fram målbeskrivningar för sjukhusfysikernas specialistkompetensutbildning och utfärda specialistkompetensbevis.

Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår att en specialistkompetensutbildning ska införas för legitimerade sjukhusfysiker och att Socialstyrelsen ska ta fram målbeskrivningarna. Det framgår dock inte med tydlighet av rapporten vem som kan vara utbildningsanordnare och om Socialstyrelsen ska godkänna dessa. Detta behöver förtydligas i det fortsatta arbetet.

Socialstyrelsens utfärdade ca 40 legitimationer för sjukhusfysiker under fjolåret och det finns ca 150 registrerade specialister och ca 70 som är under utbildning. Det kan därför antas att det kommer att röra sig om ett relativt stort antal ansökningar om specialistkompetensbevis för sjukhusfysiker under de första åren. Av utredningen framgår

vidare att det ska finnas ett system för att förnya ett godkännande i en fem-årscykel. Detta innebär, till skillnad från övriga legitimationsyrken, ytterligare krav och arbetsuppgifter för myndigheten. Socialstyrelsen bedömer dock att kostnaderna för att utfärda specialistkompetensbevis för sjukhusfysiker och förnya godkännanden kan antas rymmas inom befintlig budget. Att ta fram målbeskrivningar för specialistkompetensutbildning för sjukhusfysiker är däremot ett omfattande arbete. Det saknas dock en kostnadsberäkning i Strålsäkerhetsmyndighetens rapport avseende Socialstyrelsens kostnader med anledning av förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659). Mot bakgrund av att myndigheten i dag saknar kompetens på området och med beaktande av kostnadsåtgången för att ta fram nya målbeskrivningar för sjukhusfysikernas specialistkompetens bedömer Socialstyrelsen att uppdraget kräver att regeringen tillskjuter ytterligare medel i form av ökat anslag.

Svenska Sjukhusfysikerförbundet: Svenska Sjukhusfysikerförbundet (SSFF) anser att utbildningen till MPE ska utformas som en specialistkompetensutbildning och att Socialstyrelsen ska utfärda specialistkompetensbevis för sjukhusfysiker. SSFF tycker att nuvarande system för vidareutbildning, som drivs av professionen, är en bra bas att utgå från då en av Socialstyrelsen reglerad specialistutbildning skapas. SSFF ser ett problem i att EU-direktivet anger att MPE ska finnas för verksamhetsområde röntgen, nuklearmedicin och strålbehandling då legitimerade sjukhusfysiker i Sverige även arbetar med MR eller med flera verksamhetsområden parallellt.

SSFF har länge arbetat för en formaliserad och reglerad specialistnivå för sjukhusfysiker och anser att Strålsäkerhetsmyndighetens förslag att Socialstyrelsen ska utfärda specialistkompetensbevis för sjukhusfysiker är bra. SSFF instämmer i Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning att en MPE har flerårig klinisk erfarenhet och inte kan översättas till sjukhusfysiker.

Vidare anser SSFF att nuvarande system för vidareutbildning av sjukhusfysiker, ST-programmet, som drivs av SSFF och Svensk Förening för Radiofysik gemensamt, är en bra grund att utgå från i en kommande formaliserad specialistutbildning för att tillgodose EU-direktivets krav på MPE. För att få anmäla sig till den nuvarande ST-utbildningen finns krav på två års kliniskt arbete som sjukhusfysiker efter legitimationen. Därefter innefattar utbildningen fem års arbete under handledning samt deltagande i CPD-program. För att den nuvarande ST-utbildningen ska harmonisera bättre med strålskyddsdirektivet är SSFF:s förslag att specialistutbildning ska kunna påbörjas direkt efter legitimation och att kravet på fem års kliniskt arbete under handledning med samtidigt deltagande i CPD-program finns kvar. SSFF önskar en fortsatt dialog med berörda parter om hur utbildningen ska utformas.

I nuvarande ST-program finns möjlighet för sjukhusfysiker som arbetar med flera verksamhetsområden att välja en kombinationsinriktning och ändå bli specialist. Dessutom finns möjlighet för sjukhusfysiker som arbetar med MR att delta i ST-programmet. SSFF anser det viktigt för professionen att sjukhusfysiker som arbetar med MR eller flera verksamhetsområden parallellt, även fortsättningsvis har möjlighet att delta i specialistutbildning och erhålla specialistkompetensbevis.

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) ser ett värde i vidareutbildning av personal och inser att utbildning för sjukhusfysiker i Sverige inte lever upp till europeiska krav. Regionerna anser dock att det bör poängteras att det inte finns något etablerat system för denna specialisering i dag. I underlaget saknas en beskrivning som gör det möjligt att göra en bedömning av effekter och kostnader. Eftersom målbeskrivning saknas är det oklart vad som reellt skiljer en sjukhusfysiker med specialistkompetens och en utan specialistkompetens. I utredningen anges heller inte om



det i andra lagkrav kommer att införas krav på specialisering för att få utföra vissa typer av arbetsuppgifter. Lagförslagets konsekvenser är därför svåra att uppskatta.

Regionerna anser att en infrastruktur behöver byggas upp för utbildningen utifrån en målbeskrivning för specialistutbildningen. Detta kommer att utgöra en kostnad för både utbildningsanstalter och sjukvårdshuvudmannen. ST-tjänster behöver skapas för att göra det möjligt att genomföra utbildningen. Krav på bland annat utbildning för de personer som ska handleda är heller inte utredd. Regionerna anser att denna fråga måste utredas vidare för att en bedömning av effekt och konsekvens ska vara möjlig.

Regionerna anser att kraven på kunskaper, färdigheter och förhållningsätt inte är tillräckligt specificerade i underlaget. Det är därför oklart vilka mervärde utbildningen kommer att medföra för sjukvården. Regionerna vill också framhålla att det är möjligt att även andra yrkesgruppers, exempelvis läkares, specialistutbildning behöver förändras avseende kunskaper, färdigheter och förhållningsätt till strålning och strålskydd.

Vårdförbundet, Tjänstemännens Centralorganisation: Vårdförbundet, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) och Svensk förening för röntgensjuksköterskor anser att det bör införas en bestämmelse om specialistkompetens för röntgensjuksköterskor i patientsäkerhetslagen.

Avstyrker

—

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag:

Bestämmelserna i 2 kap. 5 § och 6 a § plan- och bygglagen bör kompletteras med bestämmelser som tydliggör att kommunernas planläggning ska utformas så att bostadsbyggnader, bebyggelse i övrigt och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att förebygga olägenheter för människors hälsa i fråga om radon.

Tillstyrker

Svea hovrätt mark- och miljööverdomstolen tillstyrker förslaget.

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Mark- och Miljödomstolen, Nacka Tingsrätt: Mark- och Miljödomstolen, Nacka Tingsrätt ifrågasätter om inte den föreslagna ändringen i den mer allmänt hållna 2 kap. 5 § PBL kan utgå eftersom begreppet ”hälsa” även innefattar radon. I den mera specifikt hållna 6 a § delar domstolen förslaget att radon ska ingå. I paragrafen bör dock ett tillägg göras så att radon kommer att omfattas även av förhandsbesked.

Göteborg kommun: Göteborg kommun (Göteborg stad) framhåller att det behöver klargöras att förslaget inte strider mot det av staten samtidigt utsända förslaget att minska kommunernas rätt att införa bestämmelser för att skydda människor mot till exempel strålning.

Avstyrker

Sveriges Kommuner och Landsting: Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) avstyrker förslagen till ändringar i plan- och bygglagen (PBL). Förslagen stämmer inte överens med övrig uppbyggnad och tillämpning av aktuella avsnitt i lagen. 2 kap. 5 § första stycket PBL handlar om människors hälsa och säkerhet. Bedömningen av om lokaliseringen påverkar människors hälsa och säkerhet måste ske utifrån en samlad bedömning av en mängd olika parametrar. Att precisera en av alla dem, och i detta fall radon, är inte motiverat. 2 kap. 6 a § PBL behandlar omgivningsbuller. Buller är ett omfattande begrepp där behov har funnits av att precisera bedömningen av just omgivningsbuller. SKL anser inte att Radon är en parallell till detta.

Boverket: Boverket anser att frågan om gammastrålning och radon redan hanteras på ett tillfredsställande sätt i plan- och bygglagen, PBL, och att några ändringar därför inte är motiverade och kan inte se att Strålsäkerhetsmyndigheten presenterar några speciella omständigheter, som motiverar en särreglering när det gäller gammastrålning och radon intressen.

Statens geotekniska institut: Statens geotekniska institut (SGI) anser att förslaget på tillägg i 2 kap. 5 § PBL är olämpligt. Många olika aspekter måste beaktas vid tillämpningen av 2 kap. 5 § första stycket PBL och ett utpekande av en enskild fråga riskerar snarare att begränsa, än att vidga, perspektivet.

SGI menar även att de föreslagna skrivningarna i 2 kap. 6 a § PBL är problematiska, och därför bör inte heller de genomföras. Det är inte rimligt att, i lagstiftningen, beskriva alla tänkbara fall eller kombinationer av mark och hälsofrågor. Ur SGI:s synvinkel är det t.ex. olämpligt att peka ut radon, men inte andra gaser/ångor som kan orsaka risker för människors hälsa. Det är SGI:s uppfattning att de regler som redan finns är tillräckliga för att säkerställa ett säkert byggande utifrån radonförekomst.



SIG delar utredningens uppfattning om att berörda kommuner, och centrala myndigheter, behöver ha tillräcklig rådgivning för att radonskyddat/-säkert byggande ska användas i tillräcklig omfattning, och menar att denna kunskap behövs även för att hantera gaser/ångor som finns kvar i marken om en förorenad mark eller deponi inte saneras fullständigt utan vissa föroreningar lämnas kvar.

SGI anser vidare att det är angeläget att kontrollera och dokumentera att uppförd byggnad uppfyller kraven på att vara radonskyddad/-säker, om detta har krävts, oavsett orsak. Lika viktigt är det med kontrollprogram som visar att skyddet består över tid, så att t.ex. ombyggnader eller nya rör genomföringar, inte punkterar de ursprungliga skyddsbarriärerna. Kontroll bör göras med viss regelbundenhet och oavsett ombyggnader, eftersom även markrörelser såsom sättningar kan orsaka sprickor i de skyddande skikten.

Sveriges Geologiska Undersökning: Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) anser att det inte behövs ett förtydligande i lagförslaget om att radon i marken specifikt ska beaktas i PBL. I PBL finns redan skrivningarna ”Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till: 1. människors hälsa och säkerhet 2. jord, berg- och vattenförhållandena”. SGU anser att dessa skrivningar på ett bra sätt täcker in markradon.

SGU noterar vidare att hur radon tränger in i hus påverkas mest av byggnadens konstruktion och det kan vara olyckligt att i så hög grad fokusera på marken istället för att fokusera på själva byggandet. SGU anser därför att det är bättre att ha ett bra regelverk om hur man ska bygga och förespråkar att det förs in i t.ex. Boverkets byggregler att radonsäkert (eller motsvarande) byggnadssätt ska användas.

SGU anser vidare att det vore bra om det kan skapas ett nationellt radonregister dit framförallt mätningar av radon i inomhusluft kunde rapporteras in. SGU anser också att det vore fördelaktigt om det även gick att rapportera in mätningar av radonhalt i markluft och radon- och uranhalter i dricksvatten.

SGU noterar att det som föreslagits är att det ska tydliggöras att radon ska beaktas i planering. SGU anser dock att detta inte automatiskt innebär att det kommer att redovisas mätningar i mark, eller ens att sådana genomförs, utan att det snarare kan innebära att det helt enkelt byggs radonsäkert.

Förslag till förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100)

Strålsäkerhetsmyndigheten förslag:

Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår att lärandemålen i högskoleförordningen för läkare och tandläkare kompletteras med konkreta lärandemål som rör medicinska och odontologiska exponeringar.

Tillstyrker

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget.

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Universitetskanslersämbetet: Universitetskanslersämbetet (UKÄ) konstaterar att röntgensjuksköterskeexamen inte nämns i dessa sammanhang och påpekar att det i examensbeskrivningen för denna examen i dag inte finns något explicit kunskaps och förståelsemål som motsvarar eller omfattar innehållet i de föreslagna målen för läkar- respektive tandläkarexamen. UKÄ förutsätter dock att Strålsäkerhetsmyndigheten övervägt behovet av eventuella ändringar i röntgensjuksköterskeexamen med anledning av direktivet. Möjligen ingår detta i det befintliga målet ”visa kunskap om fysikaliska, biologiska och tekniska aspekter på bild och funktionsdiagnostik” men det är otydligt. I examensbeskrivningen för röntgensjuksköterskeexamen finns det dock ett färdighets- och förmågemål ”visa Förmåga att medverka till att all bestrålning av patienten skall vara optimerad med avseende på stråldoser och att strålskyddsföreskrifter följs i enlighet med relevanta Författningar”, men det föregås alltså inte av något eller några motsvarande explicita kunskaps- och förståelsemål.

Västra Götalands läns landsting och Landstinget i Skåne län: Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen) och Landstinget i Skåne län (Region Skåne) anser att förslaget om ökad kunskap om strålning och strålskydd är bra men att lagförslaget inte ger någon tydlig vägledning om omfattning och innehåll i denna utbildning. Det är därför svårt att göra en bedömning av effekten av utbildningen eller konsekvenser avseende ökade kostnader.

Göteborgs universitet: Göteborgs universitet konstaterar att det i samband med genomförandet av direktivet kommer att krävas mer utbildning. En sammanställning av kunskapskrav som bör vara uppfyllda av allmänläkare ges i ”*Guidelines om Radiation Protection education and training and training of medical professionals in the European Union Rp. 175*”. Omfattningen av undervisning inom strålskydd är för närvarande mycket liten och Strålsäkerhetsmyndigheten har här en möjlighet att genom lagstiftning stärka strålskyddets omfattning inom läkarutbildningen. Även tandläkarutbildningen bör beaktas utifrån riktlinjerna ovan.

Vidare anser Göteborgs universitet att det bör förtydligas vad som innefattas i medicinsk bestrålning och radiologisk verksamhet och huruvida detta gäller enbart för röntgen eller om det även innefattas nuklearmedicin och strålbehandling.

Vårdförbundet och Tjänstemännens Centralorganisation: Vårdförbundet och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) anser att examensbeskrivningarna för röntgensjuksköterskor i högskoleförordningen bör kompletteras med samma text som föreslagits för läkare och tandläkare.

Avstyrker

—



Förslag till förordning om ändring i förordning (2003:789) om skydd mot olyckor

Strålsäkerhetsmyndigheten förslag:

Kravet på beredskapsplaner ska utvidgas från att enbart omfatta utsläpp från kärntekniska anläggningar till att även omfatta verksamheter med joniserande strålning vid anläggningar som inte är kärntekniska anläggningar. Det åligger kommunen att upprätta beredskapsplaner för verksamheter med joniserande strålning för andra anläggningar än kärntekniska anläggningar. Kravet gäller bara för verksamheter där det finns en fara för att en olycka skulle orsaka allvarliga skador på människor eller miljön. Planen ska ha den omfattning som säkerheten för omgivningen kräver.

Det bör inte krävas en upprättad beredskapsplan för verksamheter med joniserande strålning av mindre omfattning. Istället ska verksamheten planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Sveriges Kommuner och Landsting: Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bedömer att den föreslagna kompletteringen inte är tydlig. Det saknas förtydligande om vad som omfattas av begreppet ”joniserande strålning”. SKL anser att Strålsäkerhetsmyndigheten måste vägleda kommuner, länsstyrelser och verksamhetsutövare i vilka verksamheter med ”joniserande strålning” som omfattas för att kunna upprätta beredskapsplaner.

Generalläkaren: Generalläkaren är av den uppfattning att det i fråga om krishanteringssystem och beredskapsplaner för radiologiska nödsituationer är en myndighet, förslagsvis Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), som bör utses att ha ett samordnande och övergripande ansvar som inträder vid radiologiska nödsituationer av sådan större omfattning att de inte enbart kan hanteras på den kommunala nivån.

Avstyrker

Räddningstjänsten Syd: Räddningstjänsten Syd ställer sig negativ till föreslagna ändring av 3 kap. 6 §. Räddningstjänsten Syd anser att en mer ändamålsenlig lagstiftning kan uppnås genom att istället ändra 4 kap. 6 § i lagen om skydd mot olyckor så att likvärdiga riskobjekt hanteras på ett likartat sätt.



Förslag till ändring i förordningen (2008:452) med instruktion för Strålsäkerhetsmyndigheten

Tillstyrker

–

Tillstyrker med synpunkter/synpunkter

Boverket: Boverket är positivt till att Strålsäkerhetsmyndigheten åläggs att upprätthålla en nationell handlingsplan för radonrisker. Det är lämpligt att Boverket ges tillfälle att delta i arbetet med att ta fram denna plan, och Boverket ser gärna att handlingsplanen konsekvensutreds på nationell nivå.

Avstyrker

–